

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Autyzm – poradnictwo specjalistyczne przeciw wykluczeniu” realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Styczeń 2016 r., aktualizacja częściowa

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Od wykluczenia do integracji - w obronie podstawowych praw osób z autyzmem” realizowanego przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

listopad-grudzień 2013 r., aktualizacja częściowa.

Informator dla rodziców osób z autyzmem województwo warmińsko-mazurskie 2009 r.

Edycja pierwsza, październik 2009 r.

Aktualizacja Informatora w ramach Projektu

„Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalno-prawnego oraz udzielanie informacji o uprawnieniach i usługach na rzecz osób z autyzmem i ich rodzin”

współfinansowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, **sierpień 2012 r.**

PRZED DIAGNOZĄ	3
PO DIAGNOZIE.....	5
I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE.....	5
POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO.....	5
PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM: PUBLICZNE, NIEPUBLICZNE.....	7
PORADNIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO.....	8
INNE PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	9
NIEPUBLICZNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE.....	10

TERAPIE WSPOMAGAJĄCE.....	11
II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI.....	12
ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH.....	12
WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU.....	16
PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM.....	20
III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ.....	34
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE.....	34
ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE - ZASIŁEK CELOWY.....	35
PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE.....	36
IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN.....	37
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY.....	37
ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI.....	39
ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE.....	46
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY.....	48
V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	51
TRYB ORZEKANIA.....	51
LEGITYMACJE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ.....	53
UŁGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ.....	53
VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON.....	54
TURNUS REHABILITACYJNY.....	54
DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH.....	57
VII. WSPARCIE DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM.....	58
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY.....	58
WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ.....	63
ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ.....	70
VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	70
SPIS ORGANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM.....	71

PRZED DIAGNOZĄ

– podejrzenie autyzmu lub innych całościowych zaburzeń rozwojowych

Z badań wynika,
że w większości przypadków
pierwszy niepokój i podejrzenie,
że rozwój dziecka nie jest prawidłowy,
sygnalizują rodzice.

Jest to oczywiste ze względu na charakter zaburzeń autystycznych – są to zaburzenia relacji i porozumiewania się z innymi osobami oraz tendencja do nietypowych, dziwnych, stereotypowych zachowań i zainteresowań, ograniczenie różnorodności zabawy. Wczesne oznaki takich nieprawidłowości rozwojowych są najbardziej zauważalne w naturalnych relacjach i sytuacjach domowych, rodzinnych. Dlatego pierwsi spostrzec je mogą rodzice.

Niekiedy sygnał wypytywa od członków dalszej rodziny, opiekunek, lekarzy, wychowawców przedszkolnych, psychologów lub innych osób mających kontakt z dzieckiem. W przypadku takich podejrzeń, warto szybko zgłosić się na wizytę do specjalistycznego ośrodka (Poradni dla Dzieci z Autyzmem) z prośbą o ocenę rozwoju dziecka (szybko z tego względu, że oczekiwanie na termin wizyty może być długie). W większości tego rodzaju placówek, również finansowanych przez NFZ, **nie jest wymagane skierowanie**. Jeżeli jego przedstawienie jest wymagane, poproś o nie lekarza rodzinnego lub pediatrę w Twojej Poradni podstawowej opieki zdrowotnej.

**Informacje o placówkach, w których możesz uzyskać
pomoc diagnostyczną, znajdziesz w rozdziale
ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE**

■ **WAŻNE INFORMACJE** ► Twoje dziecko i Ty potrzebujecie konkretnej oceny prawidłowości rozwoju dziecka – wykluczenia lub potwierdzenia zaburzeń – przez postawienie rozpoznania zgodnego z kryteriami diagnostycznymi obowiązującej w Polsce klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10 (*patrz ramka z wykazem rozpoznań CAŁOŚCIOWYCH ZABURZEŃ ROZWOJOWYCH*).

CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE

Wykaz rozpoznań według obowiązującej w Polsce
Międzynarodowej Klasyfikacji
Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

F 84 Całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.0 Autyzm dziecięcy

F 84.1 Autyzm atypowy

F 84.2 Zespół Retta

F 84.3 Inne dziecięce zaburzenia dezintegracyjne

F 84.4 Zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi

F 84.5 Zespół Aspergera

F 84.8 Inne całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.9 Całościowe zaburzenia rozwojowe, nieokreślone

W przypadkach trudnych diagnostycznie może to być początkowo rozpoznanie wstępne, do dalszej obserwacji i weryfikacji diagnozy w ciągu kilku miesięcy. Placówka, stawiająca rozpoznanie wstępne, powinna wskazać jak i gdzie kontynuować postępowanie diagnostyczne.

W przypadku występowania nieprawidłowości w rozwoju, przedłużenie procesu stawiania ostatecznej diagnozy nie powinno odraczać podjęcia oddziaływań terapeutycznych.

Ze względu na ewentualną potrzebę zapewnienia dziecku odpowiednich świadczeń zdrowotnych, edukacyjnych i pomocy społecznej, konieczne jest uzyskanie **potwierdzenia rozpoznania w formie pisemnego zaświadczenia.**

■ **UWAGA** ► Opisany wyżej proces diagnostyczny dotyczy ustalenia rozpoznania rozumianego w sensie medycznym, to znaczy czy w przypadku Twojego dziecka występuje lub nie występuje autyzm dziecięcy bądź inne całościowe zaburzenie rozwojowe (ze spektrum autyzmu). Taka diagnoza w terminologii medycznej określana jest jako **diagnoza nozologiczna** (oznacza rozpoznanie konkretnej jednostki chorobowej lub zespołu zaburzeń zgodnie z kryteriami diagnostycznymi klasyfikacji ICD-10).

Oprócz diagnozy nozologicznej niezbędne jest również dokonanie **diagnozy funkcjonalnej** Twojego dziecka. **Diagnoza funkcjonalna** określa poziom rozwojowy dziecka we wszystkich istotnych funkcjach, m.in. ruchowych, percepcyjnych, poznawczych, porozumiewania się z otoczeniem, w odniesieniu do inwentarzy prawidłowego rozwoju. Dokonywana jest przy pomocy odpowiednich skal i testów. Najczęściej stosowanym narzędziem diagnostycznym dla dzieci z autyzmem jest PEP-R (Profil Psychoedukacyjny wg E. Schoplera), a dla młodzieży i dorosłych z autyzmem – jego odpowiednia do wieku wersja AAPEP (lub nowsza TTAP). Diagnoza funkcjonalna jest podstawą do tworzenia **indywidualnych planów i programów terapeutycznych oraz edukacyjnych** dla dzieci i młodzieży z autyzmem. Powinna być cyklicznie ponawiana w miarę rozwoju dziecka. Jest podstawą kompleksowego postępowania terapeutycznego. Dlatego jest niezbędna w następnych etapach po diagnozie nozologicznej.

PO DIAGNOZIE

Jeżeli w wyniku postępowania diagnostycznego podejrzenie zaburzeń rozwoju u Twojego dziecka zostało potwierdzone, jeżeli rozpoznano u niego autyzm dziecięcy, Zespół Aspergera lub inne całościowe zaburzenie rozwojowe to:

twoje dziecko powinno zostać jak najszybciej objęte pomocą terapeutyczną, rehabilitacyjną i edukacyjną.

Składają się na nią świadczenia zdrowotne, edukacyjne (dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz pomocy społecznej, które przedstawiamy w kolejnych rozdziałach Informatora.

■ **UWAGA** ► Z interwencją terapeutyczną nie można czekać również w przypadku przedłużania się procesu diagnostycznego.

Może mieć miejsce sytuacja, w której ze względu na trudności diagnostyczne po pierwszych wizytach nie zostało jeszcze postawione ostateczne, jednoznaczne rozpoznanie. Niezbędna jest wówczas dłuższa obserwacja, kontynuacja postępowania diagnostycznego. Jednak jeżeli diagnoza wstępna potwierdza podejrzenie całościowych zaburzeń rozwojowych, konieczne jest podjęcie oddziaływań terapeutycznych i rehabilitacyjnych bezzwłocznie, na podstawie wstępnego rozpoznania, nie czekając na potwierdzenie ostatecznej diagnozy.

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

■ POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

System opieki zdrowotnej w Polsce powinien obejmować pomocą specjalistyczną osoby z autyzmem. Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) zawiera umowy na świadczenie usług zdrowotnych dla osób z autyzmem i innymi pokrewnymi zaburzeniami rozwojowymi. Usługi te są kontraktowane w ramach Poradni dla Osób z Autyzmem. Także Poradnie Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży mogą zaktraktować świadczenia zdrowotne dla osób z autyzmem, jeżeli prowadzą odpowiednie programy terapeutyczne dla tych osób. NFZ zawiera kontrakty na świadczenia Poradni dla Osób z Autyzmem również z niepublicznymi poradniami (niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej NZOZ), prowadzonymi przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje) oraz podmioty prywatne.

■ **UWAGA** ► Twoje dziecko może skorzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, jeżeli odprowadzane są składki zdrowotne za dziecko (powinno być ono zgłoszone do ubezpieczenia). Korzystając ze służby zdrowia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, należy przedstawić dowód ubezpieczenia.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do świadczeń zdrowotnych

(odległy termin wizyty, brak miejsc, brak specjalistycznych placówek zdrowotnych dla osób z autyzmem)

skargi możesz kierować do:

Wydział Spraw Świadczeniobiorców, Sekcja Skarg i Wniosków w Warmińsko-Mazurskim Oddziale Wojewódzkim NFZ, ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn, tel. (089) 539 97 93, 532 74 14 infolinia 194 88, fax (089) 533 91 74, godz. pracy: pon. 8.00-18.00, wt.-pt.: 8.00-16.00, e-mail: wss@nfz-olsztyn.pl

Działu Skarg i Wniosków przy Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia
ul. Grójecka 186, 02-390 Warszawa, tel. (022) 572 61 55, 572 61 95

Biura Rzecznika Praw Pacjenta

ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa, sekretariat: tel. (022) 532 82 50, fax (022) 532 82 30
ogólnopolska bezpłatna infolinia: 800 190 590
e-mail: sekretariat@bpp.gov.pl
www.bpp.gov.pl

Fundacji Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej

ul. Nowogrodzka 62a lok. 315, 02-002 Warszawa, tel. (022) 474 15 22, fax (022) 474 15 23
e-mail: kontakt@prawapacjenta.eu
<http://www.prawapacjenta.eu/>

Dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń zdrowotnych może być:

- dla osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę – druk ZUS RMUA wydawany przez pracodawcę, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja ubezpieczeniowa wraz z aktualnym wpisem i pieczętką (wpis ten ważny jest tylko miesiąc),
- dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą – aktualny dowód wpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- dla osoby ubezpieczonej w KRUS – legitymacja KRUS wraz z dowodem wpłaty ostatniej składki na ubezpieczenie społeczne,
- dla emerytów i rencistów – legitymacja emeryta lub rencisty lub aktualny odcinek emerytury lub renty,
- dla osoby bezrobotnej – aktualne zaświadczenie z Urzędu Pracy,
- dla osoby ubezpieczonej dobrowolnie – umowa zawarta z NFZ wraz z aktualnym dowodem opłaty składki,
- dla członka rodziny osoby ubezpieczonej – dowód opłacenia składki zdrowotnej przez osobę, która zgłosiła członków rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, legitymacja rodzinna z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualną datą i pieczętką płatnika lub ZUS, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja emeryta lub rencisty z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualnym odcinkiem emerytury lub renty; w przypadku członków rodziny – dzieci, które ukończyły 18 r.ż., dodatkowo należy przedstawić dokument potwierdzający fakt kontynuacji nauki (do 26 r.ż.) lub dokument potwierdzający znaczny stopień niepełnosprawności.

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, które poradnie zawarły kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia na leczenie osób z autyzmem można uzyskać:

- dzwoniąc do:

Działu Kontraktowania Świadczeń w Wydziale Świadczeń Opieki Zdrowotnej Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ:

tel. (089) 532 74 21, 532 74 41, 532 74 42, 532 74 43, 539 96 50

- na stronie internetowej:

<https://aplikacje.nfz.gov.pl/umowy/Provider/Index?ROK=2016&OW=14&ServiceType=04&Code=&Name=&City=&Nip=&Regon=&Product=%C5%9Bwiadczenia+dla+os%C3%B3b+z+autyzmem&OrthopedicSupply=false>

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM
DZIAŁAJĄCE W RAMACH PUBLICZNEJ SŁUŻBY ZDROWIA
KTÓRE MAJĄ W 2016 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy
im. Prof. Dr Stanisława Popowskiego

ul. Żołnierska 18a, 10-561 Olsztyn, tel. (089) 539 32 32

e-mail: sekretariat@wssd.olsztyn.pl

<http://www.wssd.olsztyn.pl/>

Centrum Diagnostyki, Leczenia i Terapii Autyzmu

Pawilon Rehabilitacyjny WSSD, gabinety (1 i 2), tel. bezpośredni: (089) 539 32 31,

rejestracja: (089) 539 32 32

http://www.wssd.olsztyn.pl/index.php?page=aktual&id_news=168

Dni przyjmowania pacjentów: poniedziałek-piątek w godz. 8.00-18.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza całościowa (nozologiczna i funkcjonalna)

orientacyjny czas oczekiwania: około 4 miesiące

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- terapia psychologiczna
- terapia pedagogiczna
- terapia logopedyczna
- integracja sensoryczna

orientacyjny czas oczekiwania: od 1 do 3 miesięcy

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli

PORADNIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO
KTÓRE MAJĄ W 2016 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

Giżycko

**Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Giżycku**

Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży

ul. Dąbrowskiego 15, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 24 73, 428 24 22

e-mail: owi.gizycko@psouugizycko.org.pl

http://mazury.info.pl/psouu/strona_psouu_0.htm

Dni przyjmowania pacjentów:
czwartki: 14.00-20.00,
piątki: 8.00-14.00,
soboty: 8.00-16.00.

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 6 miesięcy
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież do 18 r. ż.

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- konsultacje psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne, neurologiczne
- indywidualna terapia psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna
- fizjoterapia
- grupa przedszkolna dla dzieci z autyzmem (zajęcia 2,3 razy w tygodniu)
- orientacyjny czas oczekiwania:** po diagnozie w tutejszej Poradni lub ok. 1 miesiąca u dziecka już zdiagnozowanego w innej placówce
- kryteria wiekowe:** dzieci i młodzież do 18 r. ż.

INNE PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Bartoszyce

Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych /SION/ w Bartoszczach

ul. Bema 51a, 11-200 Bartoszyce, tel./ fax (089) 764 04 77

e-mail: sionbartoszyce@wp.pl

<http://www.sionbartoszyce.pl>

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek-piątek: 8.00-16.00*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA

- autyzm, upośledzenie umysłowe, osoby niepełnosprawne ruchowo
- terapia indywidualna z terapeutą zajęciowym
- terapia behawioralna
- integracja sensoryczna

kryteria wiekowe: dzieci, młodzież, osoby dorosłe

orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

Olsztyn

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym i Osobom o Podobnych Zaburzeniach w Rozwoju

ul. Jarocka 51/ 1, 10-699 Olsztyn, tel. (089) 678 14 79,

0 600 066 742 – Jerzy Michno -Przewodniczący Stowarzyszenia

e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl , jm@ols.vectranet.pl

Oferowana pomoc:

KONSULTACJE:

- poradnictwo organizacyjno-prawne i konsultacje dla rodzin osób z autyzmem, specjalistów, członków Stowarzyszenia

*Uwaga: konsultacje i porady w miarę potrzeb
po wcześniejszym kontakcie telefonicznym z Prezesem Stowarzyszenia*

Zespół Placówek Edukacyjnych

ul. Edwarda Turowskiego 1, 10-685 Olsztyn, tel. (089) 538 92 50,

fax (089) 538 92 51

e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl

<http://www.zpe.olsztyn.pl/>

Oferowana pomoc:

EDUKACJA, TERAPIA I REHABILITACJA

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
- nauczanie grupowe wsparte nauczaniem indywidualnym
- rehabilitacja ruchowa
- rewalidacja z wykorzystaniem komputera
- zajęcia logopedyczne
- komunikacja alternatywna
- hydroterapia
- stymulacja sensoryczna

NIEPUBLICZNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE

Elbląg

CTS - Centrum Terapeutyczno-Szkoleniowe

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Krótka 5, Elbląg 82-300, tel. (055) 236 66 03, tel. kom. 0 519 300 408

e-mail: cts@poradnia-cts.pl

www.poradnia-cts.pl

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:

Poradnia: poniedziałek- piątek: 7.30 -18.30

Diagnoza: poniedziałek-czwartek: 9.00-19.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera
- diagnoza psychiatryczna, psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna

orientacyjny czas oczekiwania: ok. 1 miesiąca

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, osoby dorosłe

Oferowana pomoc:

TERAPIA:

- autyzm, Zespół Aspergera
- terapia z wykorzystaniem elementów metody behawioralnej
- układanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych
- indywidualne zajęcia edukacyjno-terapeutyczne
- zalecenia do pracy z dzieckiem w domu
- dogoterapia
- zajęcia grupowe
- trening umiejętności społecznych

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli

Oferowana pomoc:

- grupa wsparcia dla rodziców dzieci z autyzmem
- warsztaty dla rodziców

TERAPIE WSPOMAGAJĄCE

powiat szczycieński

Centrum Terapii i Rozwoju KROKI

Ewa Bielska

Nowe Gizewo 164B (kier. Rudka), tel. kom. 0 537 337 557

e-mail: kroki@ctr-kroki.pl

<http://www.ctr-kroki.pl/home>

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:

poniedziałek-piątek: 8.00-20.00,

sobota: 8.00-14.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza integracji sensorycznej

orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

kryteria zapisów: dzieci do 11 roku życia

Oferowana pomoc:

TERAPIA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- integracja sensoryczna
- terapia ręki
- zajęcia metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- rehabilitacja NDT-Bobath
- stymulacja systemu taktylnego

orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

kryteria zapisów: dzieci, młodzież do 14/15 roku życia

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

■ ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

Poradnie wydają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego niezbędne w przedszkolach i szkołach oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, udzielają też pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzinom.

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych należy m.in. terapia zaburzeń rozwojowych, pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny oraz szkoły.

Poradnie wydają opinie w sprawach dotyczących m.in.:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
- dostosowania wymagań edukacyjnych, wynikających z programu nauczania, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- zwolnienia ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia lub absolwenta.

Pomoc oferowana w ramach poradni psychologiczno-pedagogicznych jest bezpłatna.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 ., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. Nr 228, poz. 1488)*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dotyczące poradni psychologiczno-pedagogicznych powinny znajdować się w starostwie w Wydziale Edukacji (Oświaty) oraz w analogicznym wydziale Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy. Informacji tych można także szukać w Kuratorium Oświaty.

W województwie warmińsko-mazurskim wykaz poradni psychologiczno-pedagogicznych można znaleźć na stronie internetowej Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty:

http://www.cie.men.gov.pl/images/stories/sio_wykazy/warminsko-mazurskie.xls

▶▶ **Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:**

Elbląg

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydają dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1

ul. Słoneczna 14, 82-300 Elbląg
tel. (55) 625 82 30
e-mail: ppp1@elblag.com.pl
<http://www.ppp1.elblag.pl/index.php/en/>

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2

ul. Kosynierów Gdyńskich 30, 82-300 Elbląg
tel. (55) 625 82 51, fax (55) 625 82 53
e-mail: pppdwa@elblag.com.pl
<http://www.poradniaelblag.pl/>

Olsztyn

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydają cztery poradnie:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Turowskiego 3, 10-685 Olsztyn
tel. (89) 527 20 03, fax (89) 527 40 17
e-mail: ppp1olsztyn@wp.pl
<http://www.poradnia.olsztyn.pl/index.php>

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 3

ul. Kościuszki 68, 10-553 Olsztyn
tel. (089) 527 23 47
e-mail: pppn3@tlen.pl
<http://ppp3.ovh.org/>

Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

Pl. Bema 5, 10-516 Olsztyn
tel. (089) 521 05 56
e-mail: pppp.olsztyn@poczta.fm
<http://poradnia-olsztyn.pl/>

powiat braniewski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Kościuszki 105A, 14-500 Braniewo
tel./ fax (055) 243 26 39
e- mail: pppbraniewo@poczta.onet.pl
www.ppp.braniewo.net.pl

powiat działdowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Jagiełły 6/8, 13-200 Działdowo
tel. (023) 697 59 66
e-mail: porpsych@hotmail.pl

powiat ełcki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Kajki 8, 19-300 Ełk, tel. (087) 610 27 47
e-mail: ppp_elk@o2.pl
<http://www.ppp.elk.edu.pl/>

powiat giżycki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Smętka 5, 11-500 Giżycko
tel. (087) 428 33 15, 0 516 141 282
e-mail: poradnia2@wp.pl
<http://www.poradnia.gizycko.edu.pl/>

powiat iławski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Kopernika 8A, 14-200 Iława
tel./ fax (089) 649 24 35, tel. (089) 649 27 66
e-mail: poradnia1@wp.pl
<http://www.poradnia.ilawa.pl/ppp.html>

powiat kętrzyński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Powstańców Warszawy 3, 11-400 Kętrzyn
tel. (089) 751 35 36
e-mail: pppketrzyn@interia.pl

powiat mragowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Warszawska 53, 11-700 Mragowo
tel./ fax (089) 741 29 63
e-mail: mporadnia@op.pl
<http://www.mporadnia.republika.pl/>

powiat olsztyński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydają trzy poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olsztynie,

Punkt w Barczewie

ul. Słowackiego 5, 10-010 Barczewo
tel. (089) 514 85 25

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olsztynie,

Punkt w Biskupcu

ul. Armii Krajowej 1B, 11-300 Biskupiec
tel. (089) 715 21 67

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olsztynie,

Punkt w Dobrym Mieście

ul. Grudziądzka 9B, 11-040 Dobre Miasto
tel. (089) 615 19 35

powiat ostródzki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydają dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Sportowa 1, 14-100 Ostróda
tel. (089) 646 65 98
<http://www.poradnia.frontsite.eu/index.php>

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Leśna 6, 14-300 Morąg
tel. (089) 757 20 11
e-mail: pppmorag@poczta.fm
<http://www.ppp-morag.edu.pl/>

powiat piski

opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,

ul. Warszawska 5, 12-200 Pisz

tel. (087) 423 24 04

e-mail: 4p.pisz@gmail.com

<http://www.4p.pisz.pl/>

powiat szczycki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Lanca 10, 12-100 Szczytno

tel./ fax (089) 624 25 92, tel. kom. 0662 143 744

e-mail: ppp.szczytno@wp.pl

<http://pppszczytno.edupage.org/text5/>

■ WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

Pomoc ta organizowana jest dla małych dzieci (od urodzenia do momentu pójścia do szkoły, zazwyczaj do 7 roku życia). Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci ma na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności, do podjęcia nauki w szkole.

Wczesne wspomaganie może być organizowane w przedszkolu, w szkole podstawowej, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, w szczególności dysponują środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomaganie. Jednak nie wszystkie ww. placówki prowadzą wczesne wspomaganie rozwoju.

Pomoc ta oferowana jest przez zespół specjalistów, w skład którego wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi z zaburzonym rozwojem psychoruchowym: oligofrenopedagog, tyflopodagog lub surdopedagog, psycholog, logopeda, inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Zespół ten ustala kierunki pracy z dzieckiem oraz harmonogram podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz wsparcia jego rodziny. Poza tym do jego zadań należy: nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, opracowanie i realizacja indywidualnego programu pracy z dzieckiem i jego rodziną, analiza skuteczności pomocy udzielanej w ramach wczesnego wspomaganie. Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie organizowane są w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

■ UWAGA ► Ze względu na bardzo małą liczbę godzin przewidzianą w ramach Wczesnego Wspomaganie Rozwoju (od jednej do dwóch godzin tygodniowo) forma ta może być jedynie uzupełnieniem podstawowych form terapii dla dzieci z autyzmem i innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju.

Aby dziecko mogło skorzystać z tego rodzaju wsparcia, musi mieć wydaną opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Opinie te wydają publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Pomoc oferowana w ramach wczesnego wspomagania rozwoju jest bezpłatna.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r, nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11.XI.2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju
dzieci(Dz.U.2013 r., nr 1257))

- **Gdzie szukać informacji?** ► Przed wszystkim postaraj się dotrzeć do publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Twoim mieście lub powiecie. Tam można dowiedzieć się o placówkach oświatowych, w których jest prowadzone wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Informacje te powinny znajdować się także w Wydziale Edukacji (Oświaty) Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy oraz w analogicznym wydziale w starostwie powiatu.

Elbląg

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

CTS - Centrum Terapeutyczno-Szkoleniowe
Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Krótka 5, Elbląg 82-300, tel. (055) 236 66 03
e-mail: cts@poradnia-cts.pl
www.poradnia-cts.pl

Przedszkole Specjalne Nr 1
ul. Polna 8A, 82-300 Elbląg, tel. (055) 234 56 31

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1
Centrum Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka
ul. Mikołaja Kopernika 27, 82-300 Elbląg, tel. (055) 625 83 41, fax (055) 625 83 50
e-mail: soswnr1eg@wp.pl
<http://www.sosw.elblag.com.pl/>

Olsztyn

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Publiczne z Oddziałami Integracyjnymi Nr 25 „Zielona Dolinka”
ul. Edwarda Turowskiego 1, 10-685 Olsztyn, tel. (089) 538 92 50, fax (089) 538 92 51
e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl
<http://www.zpe.olsztyn.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego
Al. Piłsudskiego 42, 10-450 Olsztyn, tel./ fax (089) 533 52 80, tel. (089) 533 00 86
e-mail: sosw_olsztyn@poczta.onet.pl
http://sosw_olsztyn.republika.pl/

powiat braniewski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Niepubliczne Przedszkole "Chatka Puchatka"

ul. Kołłątaja 16, 14-500 Braniewo, tel. (055) 628 07 65

e-mail: kubus20096@wp.pl

<http://www.chatka.puchatka.pl/>

Przedszkole Miejskie Nr 2

ul. Różana 14, 14-500 Braniewo, tel. (055) 644 54 44

e-mail: pmiejskie@wp.pl

<http://www.przedszkole.braniewo.waw.pl/>

powiat działdowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

ul. Marii Skłodowskiej-Curie 20, 13-200 Działdowo, tel. (023) 697 21 76,

fax (023) 697 76 27

e-mail: orew.dzialdowo@psouu.org.pl, orew_dzialdowo@op.pl

www.psouudzialdowo.org

powiat giżycki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Ośrodek Wczesnej Interwencji

Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym

Koło w Giżycku

ul. Dąbrowskiego 15, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 24 73, 428 24 22

e-mail: owi.gizycko@psouugizycko.org.pl

<http://www.psouugizycko.org.pl/>

powiat iławski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczych

ul. Kościuszki 23A, 14-200 Iława, tel. (089) 648 25 53, fax (089) 648 61 01

e-mail: sosw_ilawa@wp.pl

http://www.zpswilawa.witrynaszkolna.pl/strona=strona_glowna

powiat kętrzyński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Miejskie Przedszkole Integracyjne "Malinka"

ul. Obrońców Westerplatte 16, 11-400 Kętrzyn, tel. (089) 751 24 66

<http://malinka.ketrzyn.pl/index.php/2013-02-21-14-08-21/troszczke-o-nas>

powiat mragowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Publiczne Nr 2 „Bajka” z Oddziałem Integracyjnym

ul. Kopernika 5, 11-700 Mragowo, tel. (089) 741 26 13, 741 20 13

e-mail: przedszkolebajka@op.pl

powiat nidzicki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Ośrodek Rehabilitacyjno - Edukacyjno- Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Upośledzeniem Umysłowym

ul. Krzywa 9, 13-100 Nidzica, tel./ fax (089) 625 21 53

e-mail: orew.nidzica@psouu.org.pl

powiat olecki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Centrum Edukacji przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku

ul. Armii Krajowej 26, 19-400 Olecko, tel./ fax (087) 520 33 85

<http://www.powiat.olecko.pl/ce/>

powiat ostródzki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Sportowa 1, 14-100 Ostróda, tel. (089) 646 65 98

<http://www.poradnia.frontsite.eu/index.php>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szymanowo 2, 14-300 Morąg, tel./ fax (089) 757 45 69, tel. (089) 757 63 53

e-mail: sosw@interia.pl

<http://www.szymanowo.edu.pl/>

powiat piski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

(prowadzony przez Stowarzyszenie „Przymierze - Ziemia Piska”)

Pl. Daszyńskiego 11A, 12-200 Pisz, tel./ fax (087) 423 24 95, tel. (087) 424 05 14

e-mail: orew@ziemiapiska.free.ngo.pl

powiat szczycieński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Lanca 10, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 25 92, tel. kom. 0662 143 744

e-mail: ppp.szczytno@wp.pl

<http://pppszczytno.edupage.org/text5/>

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy im. Janusza Korczaka
ul. Janusza Korczaka 4, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 21 06, fax (089) 623 10 68
e-mail: sosw.szczytno@wp.pl
<http://szczytno-sosw.bip-wm.pl/public/>

**Ponadlokalne Centrum Rehabilitacyjno-Edukacyjne dla Dzieci i Młodzieży
Niepełnosprawnej im. Jana Pawła II**
ul. Pasymaska 21 A, 12-100 Szczytno, tel./ fax (089) 624 34 37
<http://www.szkolaspecjalna.promyk.org.pl/o-nas.php>

powiat węgorszewski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy im. Marii Konopnickiej
ul. Zamkowa 34, 11-600 Węgorszewo, tel. (087) 427 00 30, fax (087) 427 00 30
e-mail: sosw.wegorzewo@wp.pl
<http://www.soswwegorzewo.pl/>

■ PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem, z zespołem Aspergera i innymi zaburzeniami rozwojowymi w wieku przedszkolnym i szkolnym mają prawo do otrzymania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. O jego wydanie wnioskuje rodzice.

Orzeczenie to jest wydawane dla dzieci i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod kształcenia. Na tej podstawie przedszkole lub szkoła dostosowuje warunki i formy nauczania do potrzeb dziecka określonych w orzeczeniu. Prawo oświatowe gwarantuje dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwość uczęszczania do wszystkich typów przedszkoli i szkół: ogólnodostępnych (tzw. masowych), integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi, specjalnych, z oddziałami specjalnymi.

Placówka oświatowa, do której uczęszcza dziecko, ma zapewnić mu realizację zaleceń określonych w orzeczeniu. Uczeń taki ma także prawo do dostosowania treści nauczania, a co za tym idzie – dostosowania systemu jego oceniania. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne wskazane przez kuratora oświaty.

Jeżeli stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły (w tym do kl. 0), może być wydane orzeczenie o nauczaniu indywidualnym. Zajęcia te mogą być organizowane w domu rodzinnym, szkole lub w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym. Możliwe jest także wprowadzanie ucznia na zajęcia z innymi dziećmi, z klasą.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz.U.2010.228.1489),*

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U.2010.228.1490),

*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r., nr 173, poz. 1072),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r., nr 175, poz. 1086).*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o przedszkolach i szkołach integracyjnych można znaleźć w Urzędzie Gminy (Miasta) oraz w Kuratorium Oświaty. Informacje o szkołach specjalnych znajdują się w starostwach powiatu i w Kuratoriach Oświaty.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, przedszkola, szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej możesz kontaktować się z:

- wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta odpowiedzialnym za sprawy edukacji,
- starostą odpowiedzialnym za sprawy edukacji (jeżeli chodzi o szkoły specjalne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne).

Jeżeli przedszkole, szkoła, poradnia psychologiczno-pedagogiczna łamie prawa ucznia (nie realizuje zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, nie organizuje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, nie dostosowuje programu nauczania do potrzeb dziecka z orzeczoną potrzebą kształcenia specjalnym), możesz kontaktować się z Rzecznikiem Praw Ucznia (osobą odpowiedzialną za kształcenie uczniów niepełnosprawnych) w:

Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty

al. Piłsudskiego 7/9, 10-959 Olsztyn, tel. (089) 523 26 00, 527 22 50,
fax (089) 527 27 21; 527 68 22
e-mail: ko@ko.olsztyn.pl
<http://www.ko.olsztyn.pl/>

lub delegaturą Kuratorium Oświaty na Twoim terenie:

Delegatura Kuratorium Oświaty w Elku

ul. Chopina 15, 19-300 Elk, tel. (087) 732 85 75, fax (087) 732 85 76
e-mail: delelk@ko.olsztyn.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty w Elblągu

ul. Wojska Polskiego 1, 82-300 Elbląg, tel. (055) 237 10 69, fax (055) 232 42 16

■ SZKOŁY, W KTÓRYCH UCZĄ SIĘ DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem mają prawo uczęszczać do wszystkich placówek edukacyjnych (ogólnodostępnych, integracyjnych, specjalnych).

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA SPECJALNE ORAZ PROWADZĄCE ODDZIAŁY SPECJALNE:

Elbląg

Przedszkole Specjalne Nr 1

ul. Polna 8A, 82-300 Elbląg, tel. (55) 6258401
e-mail: -soswnr2@wp.pl
- 4 oddziały dla dzieci z autyzmem

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

ul. Szarych Szeregów 32, 82-300 Elbląg, tel. (055) 232 38 16
e-mail: psouu.elblag@elblag.com.pl, zk.elblag@psouu.org.pl
<http://www.psouu.elblag.com.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1

Centrum Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 10 im. Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

- 2 oddziały dla uczniów z autyzmem

Gimnazjum Specjalne

- 1 oddział dla uczniów z autyzmem

Szkoła Przesposabiająca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. Mikołaja Kopernika 27, 82-300 Elbląg, tel. (055) 625 83 41, fax (055) 625 83 50
e-mail: soswnr1eg@wp.pl
<http://www.sosw.elblag.com.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 im. Janusza Korczaka

Specjalna Szkoła Podstawowa Nr 2

ul. Polna 8A, 82-300 Elbląg, tel./ fax (055) 642 88 85 wew. 31
e-mail: soswnr2@wp.pl
<http://www.osw2elblag.strona.pl/>

Olsztyn

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Olsztynie

<http://www.psouu.olsztyn.pl/criw/index.php/>

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

ul. Żołnierska 27, 10-560 Olsztyn, tel. (089) 533 05 32
e-mail: orew@poczta.onet.pl
<http://www.psouu.olsztyn.pl/orew/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Nr 28
ul. Kościuszki 29a, 10-503 Olsztyn, tel. (089) 533 00 86

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy dla Dzieci Nieśłyszących
im. Marii Grzegorzewskiej
Szkoła Podstawowa Nr 17 Specjalna
Gimnazjum Nr 17 Specjalne
X Liceum Profilowane
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 7 Specjalna
ul. Grzegorzewskiej 6, 10-048 Olsztyn, tel. (089) 527 68 34
e-mail: oswnies@poczta.onet.pl
<http://oswnies.olsztyn.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kornela Makuszyńskiego
Wczesne Wspomaganie Rozwoju
Przedszkole Nr 18
Szkoła Podstawowa Nr 8 Specjalna
Szkoła Podstawowa Nr 28 Specjalna
Gimnazjum Nr 18 Specjalne
Gimnazjum Nr 21 Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 6
Al. Piłsudskiego 42, 10-450 Olsztyn, tel./ fax (089) 533 52 80, tel. (089) 533 00 86
e-mail: sosw_olsztyn@poczta.onet.pl
<http://www.sosw.olsztyn.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Nr 21 Specjalna
Gimnazjum Nr 19 Specjalne
ul. Wojska Polskiego 35, 10-228 Olsztyn, tel. (089) 513 15 63
e-mail: zss.olsztyn@info.progman.pl

powiat bartoszycki

Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy im. Kawalerów Maltańskich
Szkoła Podstawowa Nr 6 Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Specjalna Szkoła Przysposabiająca do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące
ul. Limanowskiego 9, 11-200 Bartoszyce, tel./ fax (089) 762 28 71
e-mail: soswbartoszyce@poczta.onet.pl
<http://www.soswbartoszyce.pl/>

powiat braniewski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Moniuszki 22 E, 14-500 Braniewo, tel. (055) 620 83 00, fax (055) 620 83 03
e-mail: oswbraniewo@go2.pl
<http://osw.braniewo.prv.pl/>

Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Rzemieślnicza 4, 14-500 Braniewo, tel. (055) 620 83 00, fax (055) 620 83 03
e-mail: oswbraniewo@go2.pl
<http://osw.braniewo.prv.pl/>

powiat działdowski

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy
ul. Marii Skłodowskiej-Curie 20, 13-200 Działdowo, tel. (023) 697 21 76 wew. 23,
fax (023) 697 76 27
e-mail: orew.dzialdowo@psouu.org.pl, orew_dzialdowo@op.pl
www.psouudzialdowo.org
- oddziały dla uczniów z autyzmem

powiat ełcki

Szkoła Podstawowa Specjalna i Gimnazjum Specjalne
Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Misjonarek
ul. Kilińskiego 2, 19-300 Ełk, tel. (087) 610 20 39, fax (087) 621 34 74
e-mail: sps.zsbn@eol.pl
<http://www.teczowydom.elk.pl/dzial-witamy>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 1
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne Nr 1
Gimnazjum Specjalne Nr 2
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 4 Specjalna
ul. Grajewska 16A, 19-300 Ełk, tel. (087) 610 37 42, tel./ fax (087) 610 41 18
<http://sosw.miastoelek.pl/>

powiat giżycki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Giżycku
ul. Dąbrowskiego 15, 11-500 Giżycko, tel./ fax (087) 429 29 09
e-mail: zk.gizycko@psouugizycko.org.pl
<http://www.psouugizycko.org.pl/>
Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy
tel. (087) 429 29 09 wew. 21

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 5
Gimnazjum Specjalne Nr 4
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Internat
ul. Białostocka 3, 11-500 Giżycko, tel./ fax (087) 428 36 59
e-mail: soswgizycko@wp.pl
<http://www.soswgizycko.pl/>

powiat gołdapski

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

ul. Wojska Polskiego 18, 19-500 Gołdap, tel. (087) 615 11 60, fax (087) 615 49 33

e-mail: zpewgoldap@gmail.com

<http://soswgoldap.nazwa.pl/>

Zespół Szkół Zawodowych

Szkoła Zasadnicza Specjalna

ul. Jaćwieska 14, 19-500 Gołdap, tel./ fax (087) 615 04 40

e-mail: zszgoldap@post.pl

<http://zszgoldap.superszkolna.pl/>

powiat iławski

Zespół Szkół im. Władysława Broniewskiego

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. Gdańska 25, 14-260 Lubawa, tel. (089) 645 26 31, 645 26 37

e-mail: zs-sekretariat@zs.lubawa.pl

<http://www.zs.lubawa.pl/>

Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczych

Grupa Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka

Szkoła Podstawowa Specjalna im. Janusza Korczaka dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym

Gimnazjum Specjalne dla uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna młodzieży upośledzonej w stopniu lekkim

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym

Grupy rewalidacyjno-wychowawcze (internat)

Grupy wychowawcze (internat)

Schronisko Młodzieżowe

ul. Kościuszki 23A, 14-200 Iława, tel. (089) 648 25 53, fax (089) 648 61 01

e-mail: sosw_ilawa@wp.pl

http://www.zpswilawa.witrynaszkolna.pl/strona=strona_glowna

- w Zespole Placówek utworzono klasę dla dzieci z autyzmem

powiat kętrzyński

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 6

Gimnazjum Specjalne Nr 4

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr

ul. Sikorskiego 76, 11-400 Kętrzyn, tel. (089) 751 23 55

e-mail: soswketrzyn@poczta.onet.pl

<https://soswketrzyn.edupage.org/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Jana Pawła II
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne Nr 2
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 2
ul. Krasickiego 7, 11-440 Reszel, tel. (089) 755 00 12, fax (089) 755 03 44
e-mail: soswreszel@poczta.onet.pl
<http://www.zszs2.szkolnastrona.pl/>

powiat lidzbarski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne Nr 3
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Szkolna 3, 11-100 Lidzbark Warmiński, tel. (089) 767 25 85
e-mail: lidzbarksosw@poczta.onet.pl

powiat mragowski

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Mikołajkach
ul. Kolejowa 13, 11-730 Mikołajki, tel. (087) 421 50 75
<http://www.psouumikolajki.mazury.pl/>
Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy
Przedszkole Specjalne
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
tel. (087) 421 55 70, fax (087) 421 99 81
<http://www.orewmikolajki.mazury.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne Nr 5
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 2
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Mrongowiusza 13C, 11-700 Mrągowo, tel. (089) 741 20 24
e-mail: dyrektor@zssmragowo.edu.pl; zss@zssmragowo.edu.pl;
sekretariat@zssmragowo.edu.pl
<http://www.zssmragowo.edu.pl/rada.html>

powiat nidzicki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Nidzicy
ul. Krzywa 9, 13-100 Nidzica, tel./ fax (089) 625 21 53
e-mail: psouu_nidzica@poczta.fm
<http://www.psouu.org.pl/en/node/120>
Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży
z Upośledzeniem Umysłowym
e-mail: orew.nidzica@psouu.org.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. ks. Jana Twardowskiego
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Przystosowująca do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Wyborska 12, 13-100 Nidzica, tel./ fax (089) 625 27 34
e-mail: sosw_nidzica@tlen.pl
<http://soswnidzica.edupage.org/>

powiat nowomiejski

Zespół Szkół im. Cypriana Kamila Norwida
Szkoła Zasadnicza Specjalna
ul. 3 Maja 24, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, tel. (056) 474 26 34, 472 60 20,
fax (056) 056 47 260 37
e-mail: zsimc.k.norwida@wp.pl
<http://www.norwid.eu/>

powiat olecki

Centrum Edukacji przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku
Specjalna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnym
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
ul. Armii Krajowej 26, 19-400 Olecko, tel./ fax (087) 520 33 85
<http://ce-olecko.edupage.org/about/>

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych im. Św. Filipa Smaldone
ul. Słowiańska 2, 19-400 Olecko, tel. (087) 520 30 62
e-mail: osw_gluchych_olecko@poczta.fm
<http://www.oswg.olecko.pl/>

powiat olsztyński

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Biskupcu
ul. Gdańska 1, 11-300 Biskupiec, tel. (089) 715 42 01, 676 42 01
e-mail: wtz@psouubiskupiec.pl
<http://www.psouubiskupiec.pl/kontakt/>
Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Specjalna Szkoła Podstawowa
Specjalne Gimnazjum
Specjalna Szkoła Przystosowania do Pracy
Żardeniki 34, 11-320 Jeziorany, tel. (089) 718 10 23
e-mail: soswzardeniki@poczta.onet.pl
<http://www.soswzardeniki34.republika.pl/>

Publiczny Specjalny Katolicki Ośrodek Edukacyjno -Wychowawczy
Specjalna Szkoła Podstawowa dla uczniów z upośledzeniem umysłowym
w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnością sprzężoną

Specjalna Szkoła Przysposabiająca do Pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym
w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnością sprzężoną

Specjalne Gimnazjum dla uczniów z upośledzeniem umysłowym
w stopniu umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnością sprzężoną
Kruzy 18, 11-311 Kolno, tel. (089)716 32 16
e-mail: pskoew.kruzy@poczta.tp.pl

powiat ostródzki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
Koło w Ostródzie

ul. Grunwaldzka 19A, 14-100 Ostróda, tel./ fax (089) 646 49 29, 642 20 93
e-mail: zk.ostroda@psouu.org.pl
<http://ostroda.psouu.org.pl/>

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy
e-mail: orew.ostroda@psouu.org.pl
<http://ostroda.psouu.org.pl/orew.html>

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Marii Konopnickiej

Specjalna Szkoła Podstawowa
Gimnazjum Specjalne

Specjalna Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. Grunwaldzka 13, 14-100 Ostróda, tel. (089) 646 30 73, 646 26 51
e-mail: sosw-ostroda@wp.pl
<http://oswostroda.edupage.org/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne

Szkoła Przysposabiająca do Pracy
Zasadnicza Zawodowa Szkoła Specjalna
ul. Olsztyńska 9A, 14-310 Miłakowo, tel. (089) 758 74 06
e-mail: specow@wp.pl
<http://soswmiakowo.edupage.org/news/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Specjalna Szkoła Podstawowa
Gimnazjum Specjalne

Szkoła przysposabiająca do zawodu
Szymanowo 2, 14-300 Morąg, tel./ fax (089) 757 45 69, tel. (089) 757 63 53
e-mail: sosw@interia.pl
<http://www.szymanowo.edu.pl/>

powiat piski

Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

(prowadzony przez Stowarzyszenie „Przymierze - Ziemia Piska”)

Pl. Daszyńskiego 11A, 12-200 Pisz, tel./ fax (087) 423 24 95, tel. (087) 424 05 14

e-mail: orew@ziemiapiska.free.ngo.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Łupki 15, 12-200 Pisz, tel./ fax (087) 423 48 57

e-mail: osw-lupki@powiat.pisz.pl

<http://www.soswlupki.powiat.pisz.pl/>

powiat szczycieński

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Warmińsko – Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie

al. Wojska Polskiego 4, tel. (089) 526 95 49

e-mail: tdp@mail.olsztyn.pl

Niepubliczna Podstawowa Szkoła Specjalna przy Ponadlokalnym Centrum Rehabilitacyjno-Edukacyjne dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Jana Pawła II

ul. Pasymaska 21A, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 34 37 wew. 14

e-mail: szkolaspecjalna@promyk.org.pl

<http://www.szkolaspecjalna.promyk.org.pl/o-nas.php>

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy im. Janusza Korczaka

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 5

Gimnazjum Specjalne Nr 3

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 1

ul. Janusza Korczaka 4, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 21 06, fax (089) 623 10 68

e-mail: sosw.szczytno@wp.pl

<http://soswszczytno.edu.pl>

powiat węgorzewski

Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy im. Marii Konopnickiej

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3

Gimnazjum Specjalne Nr 2

Szkoła Przystosowująca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 1

ul. Zamkowa 34, 11-600 Węgorzewo, tel. (087) 427 00 30, fax (087) 427 00 60

e-mail: sosw.wegorzewo@wp.pl

<http://www.soswwegorzewo.pl/>

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA INTEGRACYJNE LUB Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI:

Elbląg

Przedszkole z Grupami Integracyjnymi Nr 15

ul. Kpt. Diaczenki 24, 82-300 Elbląg, tel. (055) 625 80 91
e-mail: przedszkole15@op.pl

Przedszkole z oddziałami integracyjnymi Nr 19

ul. Ślusarska 8, 82-300 Elbląg, tel./ fax (055) 641 65 55
e-mail: ple19@vp.pl

Olsztyn

Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 3

ul. Wańkowicza 1, 10-684 Olsztyn, tel. (089) 542 90 15, 542 90 51
e-mail: szkol@zso3.olsztyn.pl, dyrektor: gierb@zso3.olsztyn.pl
<http://www.zso3.olsztyn.pl/>

Szkoła Podstawowa Nr 25 z Oddziałami Integracyjnymi

tel. (089) 542 40 90, 542-90-15 lub 51
<http://www.sp25.zso3.olsztyn.pl/>

Gimnazjum Nr 9 z Oddziałami Integracyjnymi

tel. (089) 542 62 90
e-mail: szkol@gim9.zso3.olsztyn.pl
<http://www.gim9.zso3.olsztyn.pl/>

IX Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi

IX Liceum Profilowane z Oddziałami Integracyjnymi

tel. (089) 542 93 68
e-mail: szkol@lo9.zso3.olsztyn.pl
<http://www.lo9.zso3.olsztyn.pl/>

powiat bartoszycki

Integracyjne Przedszkole Publiczne Nr 4

ul. Bema 49, 11-200 Bartoszyce, tel. (089) 764 13 88
e-mail: ppr4@op.pl
<http://ppr4.prv.pl/>

powiat elbląski

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi

Zielonka Pasłęcka 17, 14-400 Pasłęk, tel./ fax (055) 248 70 70
e-mail: spzielonka@elblag.net
<http://spzielonka.edupage.org/>

powiat giżycki

Przedszkole Miejskie Nr 1 z Oddziałem Integracyjnym

ul. Drzymały 9, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 33 97
e-mail: przedszkole1gizycko@neotrada.pl
<http://www.gizyckopm1.neotrada.pl/>

Zespół Szkół Nr 1 im. Mikołaja Kopernika z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Wiejska 50, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 21 35
e-mail: szpnr3g@wp.pl
<http://zsznr1-gizycko.edupage.org/>
Szkoła Podstawowa Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi
Gimnazjum Nr 3

powiat gołdapski

Przedszkole Niepubliczne „Bajka” z Oddziałami Integracyjnymi
Jolanta Lenkiewicz
Plac Zwycięstwa 16, 19-500 Gołdap 0 507 102 476, 0 5015 084 019
e-mail: jolantalenkiewicz@op.pl

powiat iławski

Przedszkole Miejskie Nr 2 Integracyjne
ul. Kasprowicza 3, 14-200 Iława, tel./ fax (089) 649 34 93
e-mail: przedszkolenr2@op.pl
<http://www.przedszkolenr2.ilawa.pl/>

Gimnazjum Samorządowe Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi
im. Noblistów Polskich
ul. Wiejska 11, 14-202 Iława, tel. (089) 649 56 61, fax (089) 648 86 10
<http://gimnazjum2.ilawa.pl/>

powiat kętrzyński

Miejskie Przedszkole Integracyjne "Malinka"
ul. Obrońców Westerplatte 16, 11-400 Kętrzyn, tel./ fax (089) 751 24 66
<http://www.malinka.nets.pl/>

Zespół Szkół Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
im. Macieja Kalenkiewicza „Kotwiczka”
Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 5
Publiczne Gimnazjum Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Kazimierza Wielkiego 12, 11-400 Kętrzyn, tel./ fax (089) 751 81 71
e-mail: sp5@pro.onet.pl
<http://zs1ketrzyn.pl/>

powiat mragowski

Publiczne Przedszkole Nr 2 „Bajka” z Oddziałem Integracyjnym
ul. Kopernika 5, 11-700 Mragowo, tel. (089) 741 26 13, 741 20 13
e-mail: przedszkolebajka@op.pl
<http://bajkamragowo.szkolnastrona.pl/rozklad-dnia,m,mg,23.html>

powiat nidzicki

Zespół Szkół Nr 2

**Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi
im. Michała Kajki**

Publiczne Gimnazjum Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Michała Kajki

ul. Karola Barke 3, 13-100 Nidzica, tel. (089) 625 22 30

e-mail: zespol-szkol-2-nidzica@wp.pl

<http://www.zs2.nidzica.pl/>

powiat olecki

Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Zielona 1, 19-400 Olecko, tel. (087) 520 32 12

e-mail: pzo@olecko.edu.pl

<http://www.pzo.olecko.edu.pl/>

Przedszkole Niepubliczne „Bajka” z Oddziałami Integracyjnymi Jolanta Lenkiewicz

Osiedle Lesk 1A, 19-400 Olecko, tel. 0 507 102 476, 0 5015 084 019

e-mail: jolantalenkiewicz@op.pl

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnym

Gąski 14, 19-400 Olecko, tel. (087) 523 03 76

e-mail: szkolagaski14@op.pl

<http://www.spg.olecko.edu.pl/>

Zespół Szkół w Olecku

ul. Osiedle Siejnik I 14, 19-401 Olecko, tel. (087) 523 91 00

Szkoła Podstawowa Nr 4 z Oddziałami Integracyjnym

<http://sp4.olecko.edu.pl/>

Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi

e-mail: gim1@um.olecko.pl

Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi

Kijewo 29, 19-404 Wieliczki, tel. (087) 523 04 60, 0513 054 781

e-mail: gimnazjumkijewo@wp.pl

<http://gimnazjumkijewo.edupage.org/about/>

powiat szczycieński

Miejskie Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałem Żłobkowym Nr 3 „Promyczek”

ul. M. Konopnickiej 70, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 26 13

e-mail: przed3szcz@wp.pl

Szkoła Podstawowa z oddziałami integracyjnymi Nr 2 im. Wojciecha Kętrzyńskiego

ul. Kętrzyńskiego 6, 12-100 Szczytno, tel. (089) 676 08 90

e-mail: sp2@um.szczytno.pl

<http://spzoi2.republika.pl/>

Gimnazjum z oddziałami integracyjnymi Nr 2 im. Polskich Olimpijczyków
ul. Lanca 1, 12-100 Szczytno, tel. (089) 676 08 50
e-mail: gim2@um.szczytno.pl
<http://www.gim2.szczytno.pl/index.html>

Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. Jędrzeja Śniadeckiego
Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Polska 18, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 28 24, fax (089) 624 26 03
e-mail: zs2szczytno@poczta.onet.pl
www.zs2szczytno.pl

powiat węgorzewski

Samorządowe Przedszkole z grupą integracyjną im. Kubusia Puchatka
ul. Jasna 12, 11-600 Węgorzewo, tel. (087) 427 32 77
e-mail: kubuspprz@onet.poczta.pl

■ PRZEDSZKOLA I SZKOŁY PROWADZONE PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJACE NA RZECZ OSÓB Z AUTYZMEM

Olsztyn

**Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym i Osobom
o Podobnych Zaburzeniach w Rozwoju**

ul. Jarocka 51/1, 10-699 Olsztyn, tel. (089) 678 14 79
e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl

Stowarzyszenie prowadzi:

Zespół Placówek Edukacyjnych w Olsztynie

Przedszkole Publiczne z Oddziałami Integracyjnymi Nr 25 „Zielona Dolinka”

Publiczne Przedszkole Specjalne Nr 11 „Zielona Dolinka”

*Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 4 dla Dzieci z Autyzmem
i Niepełnosprawnościami Sprzężonymi*

*Publiczne Gimnazjum Specjalne nr 1 Dla Uczniów z Autyzmem,
Sprzężonymi Niepełnosprawnościami Oraz z Upośledzeniem Umysłowym
w Stopniu Umiarkowanym Lub Znacznym*

ul. Edwarda Turowskiego 1, 10-685 Olsztyn, tel. (089) 538 92 50,
fax (089) 538 92 51
e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl
<http://www.zpe.olsztyn.pl/>

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Jeżeli jesteś w trudnej sytuacji życiowej, spowodowanej wychowywaniem dziecka z autyzmem, **masz prawo** skorzystać z różnych form wsparcia oferowanego w ramach pomocy społecznej przez ośrodek pomocy społecznej (OPS).

Spełniając warunki dotyczące dochodów, możesz starać się w OPS m.in. o zasiłek celowy. Natomiast niezależnie od dochodów masz prawo do pomocy w formie pracy socjalnej, poradnictwa oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (pomoc dla Twojego dziecka).

■ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE (SUO)

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (SUO) są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wsparcie w postaci usług przyznaje się osobom, które wymagają pomocy innych. Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala w decyzji administracyjnej ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

W ramach SUO prowadzone jest m.in.: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym także wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego, korzystanie z usług różnych instytucji, asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, t.j. współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wszechstronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług. W ramach usług mogą być realizowane zalecenia przekazywane przez terapeutów do pracy w domu. Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu m.in.: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, asystenta osoby niepełnosprawnej lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby te muszą także posiadać określony w przepisach staż pracy.

■ **UWAGA** ►► Specjalistyczne usługi opiekuńcze są szczególnie cenną formą wspomaganie umożliwiającą m.in.:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży intensywnych form kompleksowych oddziaływań (najlepiej przez współpracę osób świadczących SUO ze specjalistycznym ośrodkiem, w którym będą przygotowywane programy terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne),
- pomoc asystenta w różnych sytuacjach życiowych – w placówkach edukacyjnych oraz aktywizacji społecznej i zawodowej, a także w integracji społecznej w codziennym życiu.

SUO przyznawane są niezależnie od dochodów. Jednak poziom dochodów odgrywa rolę przy ustalaniu odpłatności za korzystanie z usług. W przypadku dochodu poniżej 477 zł netto na osobę w rodzinie, usługi te realizowane są nieodpłatnie, w przypadku przekroczenia tego progu są współfinansowane w różnym stopniu przez świadczeniobiorcę.

» WAŻNE! «

Jeżeli chcesz starać się o specjalistyczne usługi opiekuńcze:

- należy złożyć w Ośrodku Pomocy Społecznej podanie o przyznanie tej formy pomocy (na kopii podania poprosić o potwierdzenie jego złożenia, podanie możesz także posłać listem poleconym),
- konieczne jest dołączenie zaświadczenia lekarskiego, wydanego przez lekarza psychiatrę, które określa potrzebę korzystania z usług,
- OPS przeprowadzi wywiad środowiskowy,
- OPS powinien wydać decyzję administracyjną dot. przyznania bądź nie tej formy pomocy,
- usługi przysługują niezależnie od tego czy rodzic zrezygnował z pracy, by opiekować się dzieckiem czy też pracuje,
- fakt, że dziecko chodzi do przedszkola czy szkoły nie stanowi powodu odmowy przyznania usług.

Więcej na temat SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi można przeczytać na stronie internetowej Fundacji SYNAPSIS:

http://www.synapsis.org.pl/images/poradniki/rozporzadzenie_suo.pdf

<http://www.synapsis.org.pl/images/poradniki/suo.pdf>

■ ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE – ZASIŁEK CELOWY

Zasiłek celowy przyznawany jest na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej (np. pokrycie kosztów zakupu leków, opłacenie specjalistycznej terapii, niedostępnej w ramach publicznej służby zdrowia, pokrycie kosztów dojazdu na terapię, zakup żywności, opału).

Zasiłek ten przyznawany jest rodzinom, w których miesięczny dochód netto (po odjęciu składek emerytalno-rentowych, zdrowotnych i ew. alimentów płaconych przez członka rodziny) nie przekracza 351 zł na osobę.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach rodzinie przekraczającej kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości 351 zł lub 477 zł.

Z podaniem o zasiłek celowy należy zwrócić się do OPS w miejscu zamieszkania. W trakcie procedury przyznawania pomocy zostanie przeprowadzony wywiad środowiskowy przez pracownika socjalnego; trzeba będzie dostarczyć także informacje o dochodach rodziny.

■ PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

Praca socjalna świadczona jest przez pracownika socjalnego i ma na celu wsparcie osób i rodzin (m.in. rozwinięcie i wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej), opiekujących się osobą z autyzmem. W ramach pracy socjalnej można oczekiwać wsparcia w pokierowaniu gdzie i jak załatwić sprawy związane np. z uzyskaniem dla dziecka stosownego orzeczenia, świadczeń. Pracownik socjalny powinien wspierać rodzinę także w szukaniu miejsc, w których można uzyskać pomoc dla dziecka, młodej czy dorosłej osoby z autyzmem, kierować do innych instytucji pomocowych. Praca socjalna i poradnictwo świadczone są osobom i rodzinom bez względu na posiadany przez nie dochód. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub potrzebują wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy dot. funkcjonowania rodziny, w tym problemy związane z opieką nad osobą niepełnosprawną. Prowadzenie pracy socjalnej i poradnictwa socjalnego nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ani wydania decyzji administracyjnej w tej sprawie.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2009.175.1362 j.t.)
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 19 kwietnia 2005 r.
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2011 r.
w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz.U. Nr 27, poz. 138),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r.
w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r., nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem specjalistycznych usług opiekuńczych możesz kontaktować się z:

Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim

Delegatura w Elblągu

ul. Wojska Polskiego 1, 82-300 Elbląg, tel. (055) 237-45-00, fax (055) 232 74 79
e-mail: mfabians@uw.olsztyn.pl

Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim

Delegatura w Elku

ul. Mickiewicza 15, 19-300 Ełk, tel. (087) 610 12 52, fax (087) 621 17 57
e-mail: elk@uw.olsztyn.pl

Wydziałem Polityki Społecznej w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim

Al. Marsz. J. Piłsudskiego 7/9, 10-575 Olsztyn, tel. (089) 523 27 70, fax (089) 523 22 59
e-mail: sekrps@uw.olsztyn.pl

- **Gdzie szukać informacji?** ►► W zależności od tego czy mieszkasz w gminie miejskiej, miejsko-wiejskiej, wiejskiej, ośrodek pomocy społecznej może nosić nazwę: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Informacje o Ośrodku Pomocy Społecznej w Twojej gminie możesz uzyskać w Urzędzie Gminy (Miasta).

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

Jeżeli wychowujesz dziecko niepełnosprawne (tj. z orzeczoną niepełnosprawnością), masz prawo do ubiegania się o świadczenia rodzinne (zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenie pielęgnacyjne). Świadczenia te mają na celu pokrycie, choćby częściowe, wydatków związanych z wychowywaniem dziecka niepełnosprawnego.

■ ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest osobie niepełnosprawnej lub jej opiekunowi prawnemu w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Kwota zasiłku pielęgnacyjnego wynosi 153,00 zł miesięcznie. Jego przyznanie nie jest uzależnione od wysokości dochodów (świadczenie to przysługuje niezależnie od wysokości dochodów).

Ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 18 grudnia 2008 r., Nr 223, poz. 1456), **okres zasiłkowy ustalony został na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.**

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku do 16 roku życia z orzeczoną niepełnosprawnością,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny NIE przysługuje:

- osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt tej osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ),
- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o zasiłek pielęgnacyjny

Do wniosku o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o zasiłek pielęgnacyjny (kopię tę może uwierzytelnić - potwierdzić zgodność z oryginałem urzędnik przyjmujący dokumenty; uwierzytelnienia kopii dokumentu można dokonać także w urzędzie wystawiającym dokument tożsamości, np. w odpowiednim wydziale urzędu miasta wydającym dowody osobiste; uwierzytelnienie to jest dokonywane bezpłatnie),
- orzeczenie o niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na dziecko do 16 roku życia),

albo

- orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem daty powstania niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na osobę powyżej 16 roku życia),

albo

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na osobę powyżej 16 roku życia).

Postępowanie w sprawach o zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się na wniosek rodziców, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka, pełnoletniej osoby niepełnosprawnej lub innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej.

Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności bądź stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony (np. na okres jednego roku).

W przypadku, gdy wniosek o przyznanie zasiłku zostanie złożony w ciągu 3 miesięcy od wydania orzeczenia o niepełnosprawności, zasiłek przyznaje się od dnia zgłoszenia wniosku o wydanie orzeczenia.

Ponadto w przypadku utraty ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności i ponownego ustalenia niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności stanowiącego kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do zasiłku ustala się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin ważności poprzedniego orzeczenia, jeżeli osoba spełnia warunki uprawniające do nabycia tych świadczeń oraz złożyła wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w terminie miesiąca od dnia utraty ważności poprzedniego orzeczenia, zaś wniosek o przyznanie świadczenia w terminie 3 miesięcy od dnia wydania orzeczenia.

Uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego ustala i wypłaca gmina (urząd gminy/miasta) lub ośrodek pomocy społecznej.

■ ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka, w tym dziecka niepełnosprawnego.

Uprawnionymi do ubiegania się o zasiłek rodzinny wraz z dodatkami są obywatele polscy oraz cudzoziemcy:

- do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
- przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach lub w związku z uzyskaniem w Polsce statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Polski.

Świadczenia rodzinne przysługują w/w osobom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

WYSOKOŚĆ DOCHODU UPRAWNIAJĄCA DO ZASIŁKU RODZINNEGO WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie, uzyskany w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy nie przekracza kwoty określonej w ustawie.

Prawo do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami ustala się na okres dwunastu miesięcy. Ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 223, poz. 1456) okres zasiłkowy ustalony został na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.

Wniosek o przyznanie zasiłku rodzinnego oraz przysługujących do niego dodatków można złożyć w czasie trwania tego okresu. Prawo do zasiłku ustalane jest wtedy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek do końca danego okresu zasiłkowego.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 574,00 zł**. Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 664,00 zł**.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (o ile wystąpił do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka),
- osobie uczącej się do ukończenia przez nią 24 r.ż. (w rozumieniu ustawy jest nią oznacza to osobę pełnoletnią uczącą się, niepozostającą na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony). *Uwaga: w dalszej części opracowania pominięte zostaną zagadnienia związane z prawem do zasiłku rodzinnego dla osoby uczącej się.*

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje na:

- **dziecko do ukończenia 18 roku życia**, a jeżeli kształci się w szkole – do czasu ukończenia nauki, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 21 lat,
- **dziecko niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym** (o ile niepełnosprawność powstała do 21. r.ż.) **lub znacznym do ukończenia 24 roku życia**, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub szkole wyższej.

Zgodnie z przepisami za dzieci uważa się dzieci własne osoby ubiegającej się o zasiłek, dzieci jej małżonka, dzieci przysposobione (adoptowane) oraz dzieci, w sprawie których toczy się postępowanie o przysposobienie lub dzieci znajdujące się pod opieką prawną.

Zasiłek rodzinny NIE przysługuje na dziecko, jeżeli

przebywa ono w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucją taką jest m.in.: dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawcza, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, szkoła zapewniająca nieodpłatnie pełne utrzymanie),

- przebywa w rodzinie zastępczej,
- pozostaje w związku małżeńskim,
- jest uprawnione do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz tego dziecka od drugiego z rodziców, chyba, że: rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje, ojciec dziecka jest nieznan, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone, sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
- członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny zagranicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku osób utrzymujących się z gospodarstwa rolnego przyjmuje się, że miesięczny dochód z 1 ha przeliczeniowego wynosi 1/12 dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", nie później niż do dnia 23 września każdego roku przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie danych statystycznych art. 18 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., nr 13681, z późn. zm.).

Zasiłek rodzinny i dodatki przysługują, chociaż dochód na osobę w rodzinie przekracza podane wyżej kwoty, jeżeli kwota tego przekroczenia przypadająca na osobę w rodzinie jest niższa lub równa kwocie najniższego zasiłku rodzinnego (tj. 115 zł) i jeżeli zasiłek rodzinny przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym. W przypadku przekroczenia dochodu

w kolejnym roku kalendarzowym zasiłek rodzinny nie przysługuje.

Jeżeli sytuacja rodziny uległa pogorszeniu, nastąpiła utrata dochodu (np. rodzic stracił pracę lub otrzymuje mniejszą pensję, albo gdy rozpoczął urlop wychowawczy, utracił prawo do zasiłku dla bezrobotnych, nie otrzymuje części lub całości alimentów, wyrejestrował działalność gospodarczą, utracił zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne, a także emeryturę, rentę, w tym rentę rodzinną, rentę socjalną) wówczas dochód ten zostaje pomniejszony o utracone zarobki, dochody.

Sposób obliczania dochodu do ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami:

Przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków bierze się pod uwagę dochód netto, tj. po odliczeniu od uzyskiwanych dochodów obowiązkowych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz zapłaconego podatku dochodowego. Do dochodu nie wlicza się alimentów płaconych przez członka rodziny na rzecz innej osoby.

Ustawa określa bardzo wiele źródeł dochodów, które są brane pod uwagę przy ustalaniu dochodu na osobę w rodzinie. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich.

Do dochodu wlicza się osiągnięte przez rodziców i dzieci w poprzednim roku kalendarzowym:

- wynagrodzenie za pracę w ramach stosunku pracy, umów zlecenia, umowy agencyjnej i o dzieło,
- przychody z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej,
- emerytury, renty (renty inwalidzkie oraz renty z tytułu niezdolności do pracy, renta socjalna),

powyższe przychody dokumentuje się zaświadczeniem z Urzędu Skarbowego,

- przychody podlegające opodatkowaniu zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, np. dotyczy to przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy (wysokość tych dochodów dokumentuje się oświadczeniem),
- inne dochody niepodlegające opodatkowaniu na podst. przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, np. renty dla osób represjonowanych i członków ich rodzin, ryczałt energetyczny i dodatek kompensacyjny przysługujące kombatanom (wysokość tych dochodów dokumentuje się oświadczeniem),
- zasiłki chorobowe,
- otrzymywane alimenty na rzecz dzieci (dokumentuje się je: kopią odpisu wyroku sądu zasądającego alimenty na rzecz osoby w rodzinie lub kopią odpisu protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej, przekazami, przelewami dot. otrzymywanych alimentów niższych niż zasądzone, zaświadczenie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także wysokości faktycznie ściąganych alimentów),
- stypendia określone w przepisach o systemie oświaty i o szkolnictwie wyższym oraz inne stypendia przyznawane uczniom i studentom,
- dochody uzyskane z gospodarstwa rolnego,
- zaliczka alimentacyjna,
- dochody uzyskiwane za granicą RP (pomniejszone o podatek i należne składki).

Do dochodów rodziny NIE wlicza się:

- świadczeń z pomocy społecznej przysługujących na podstawie ustawy o pomocy społecznej (np. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy),
- dodatków mieszkaniowych,
- nieotrzymywanych alimentów przysługujących członkowi rodziny (np. dziecku) na podstawie wyroku sądu lub ugody sądowej (trzeba to udokumentować),
- opłat dotyczących pobytu członka rodziny w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (np. dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawcza, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy),
- dochodu członka rodziny przebywającego w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- płaconego czynszu z tytułu dzierżawy,
- dochodów uzyskanych z gospodarstwa rolnego, które zostało oddane w dzierżawę na podst. przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Dokumentami potwierdzającymi wysokość dochodu rodziny są m.in.:

- zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości dochodów uzyskanych przez członków rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, jeżeli dochody te podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych,
- zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości należnego zryczałtowanego podatku dochodowego za dany rok albo decyzja ustalająca wysokość podatku dochodowego w formie karty podatkowej (dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą),
- oświadczenia członków rodziny o wysokości uzyskanego dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, jeżeli członkowie rodziny rozliczają się na podst. przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, np. z tytułu najmu mieszkania,
- oświadczenia członków rodziny o wysokości uzyskanego innego dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy niepodlegającego opodatkowaniu,
- zaświadczenie właściwego organu gminy o wielkości gospodarstwa rolnego wyrażonej w hektarach przeliczeniowych ogólnej powierzchni w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy albo nakaz płatniczy na ten rok,
- kopie przekazów lub przelewów pieniężnych dokumentujące wysokość alimentów, jeżeli członkowie rodziny są zobowiązani wyrokiem sądu lub ugodą sądową do ich płacenia, na rzecz osoby spoza rodziny (kopie te muszą zostać potwierdzone przez osobę przyjmującą dokumenty, stąd składając wniosek należy mieć ze sobą oryginały przekazów lub przelewów),
- kopię odpisu wyroku sądu zasądającego alimenty na rzecz osób w rodzinie lub kopię odpisu protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej lub kopię odpisu zatwierdzonej przez sąd ugody zawartej przed mediatorem, a także przekazy lub przelewy pieniężne dokumentujące faktyczną wysokość otrzymanych alimentów oraz zaświadczenie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów, w przypadku uzyskania alimentów niższych niż zasądzone w wyroku, ugodzie sądowej lub ugodzie przed mediatorem,
- zaświadczenie o wysokości ponoszonej opłaty za pobyt członka rodziny, przebywającego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,

- dokument potwierdzający utratę dochodu (np. świadectwo pracy) oraz wysokość utraconego dochodu, jeżeli dochód rodziny uległ obniżeniu w stosunku do roku, z którego brane są pod uwagę dochody.

W skład rodziny zalicza się: małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego dziecka oraz pozostające na utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25 r. ż., a także dziecko, które ukończyło 25 lat legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością rodzinie przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Do rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim oraz pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko.

O rodzinie wielodzietnej, w myśl ustawy o świadczeniach rodzinnych, mówimy wtedy, gdy rodzina wychowuje troje i więcej dzieci mających prawo do zasiłku rodzinnego.

DOKUMENTY WYMAGANE PRZY UBIEGANIU SIĘ O ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

W zależności od tego, o jaki dodatek ubiega się dana osoba jest ona zobowiązana złożyć szereg dokumentów potwierdzających jej uprawnienia do ich otrzymywania. Poniżej przedstawione są niektóre z tych dokumentów - załącza się je do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych:

- zaświadczenie o dochodach osiągniętych przez członków rodziny z urzędu skarbowego,
- akty urodzenia dzieci,
- orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
- prawomocny wyrok sądu rodzinnego stwierdzający przysposobienie lub zaświadczenie sądu rodzinnego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka,
- prawomocny wyrok sądu rodzinnego orzekający rozwód lub separację,
- orzeczenie sądu rodzinnego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka,
- zaświadczenie o uczęszczaniu dziecka do szkoły lub szkoły wyższej,
- zaświadczenie z urzędu pracy o braku propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej dla osoby ubiegającej się o dodatek,
- zaświadczenie pracodawcy o terminie urlopu wychowawczego i okresie, na jaki został dzielony, oraz o okresach zatrudnienia,
- zaświadczenie lub oświadczenie o wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Podmiot realizujący świadczenia (ośrodek pomocy społecznej lub urząd gminy) może domagać się także dostarczenia innych dokumentów mających wpływ na ustalenie prawa do otrzymywania zasiłku wraz z dodatkami.

Spis dokumentów, które należy złożyć przy ubieganiu się o zasiłek rodzinny można otrzymać w urzędzie gminy, ośrodku pomocy społecznej.

WYSOKOŚĆ ZASIŁKU RODZINNEGO wynosi miesięcznie:

- **77 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- **106 zł** na dziecko powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku,
- **115 zł** na dziecko powyżej 18 roku do ukończenia 24 roku.

DODATKI PRZYSŁUGUJĄCE DO ZASIŁKU RODZINNEGO

- **dodatek z tytułu urodzenia dziecka** (jednorazowo 1000 zł) – przysługuje matce (jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, potwierdzoną zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną) lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka. Dodatek wypłacany jest jednorazowo do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia. Dodatek przysługuje opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

- **dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego** (400 zł miesięcznie) – przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

o 24 miesiące kalendarzowych,

o 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu,

o 72 miesiące kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek ten nie przysługuje osobie przebywającej na urlopie wychowawczym jeżeli:

- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego była zatrudniona (stosunek pracy) przez okres krótszy niż 6 miesięcy,

- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,

- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego,

- dziecko przebywa w placówce zapewniającej całodobową opiekę i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu z wyjątkiem dziecka, które przebywa w zakładzie opieki zdrowotnej oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

- **dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka** przysługuje, (o ile nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców) gdy: drugi z rodziców nie żyje, ojciec dziecka jest nieznan, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone. Dodatek ten wynosi 170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340 zł na wszystkie dzieci w rodzinie. W przypadku wychowywania dziecka niepełnosprawnego² lub z orzeczonym znacznym stopniem niepełnosprawności dodatek na to dziecko wynosi 250 zł, nie więcej jednak niż 500 zł na wszystkie dzieci.

- **dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej** (80 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego).

- **dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka** (60 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia 5 r.ż., 80 zł miesięcznie na dziecko w wieku powyżej 5 r.ż. do ukończenia 24 r.ż.).

Dodatek ten przysługuje na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka niepełnosprawnego³.

- **dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego** (100 zł jeden raz w roku, nie musi być konieczne wypłacony we wrześniu). Dodatek przysługuje także na dzieci uczęszczające do „zerówki” (roczne przygotowanie przedszkolne). Dodatek przeznaczony jest na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wniosek należy składać do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny

albo roczne przygotowanie przedszkolne, czyli do dnia 31 października.

- **dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania** (wypłacany przez 10 miesięcy, od września do czerwca). Dodatek ten przysługuje w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (90 zł miesięcznie), lub w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej (50 zł miesięcznie).

Ponadto można ubiegać się o **jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się żywego dziecka** w wysokości 1.000 zł. Zapomoga ta przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli **dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1.922,00 zł**. Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć w urzędzie gminy / ośrodku pomocy społecznej w ciągu 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a gdy sprawa dot. dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – nie później niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Zapomoga przysługuje pod warunkiem, że kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, i zostało to potwierdzone zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną.

POSTĘPOWANIE W SPRAWIE OTRZYMANIA ZASIŁKU RODZINNEGO

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej.

W przypadku problemów i wątpliwości można także zwrócić się o pomoc w uzyskaniu tego zasiłku do ośrodka pomocy społecznej, który także ma prawo do występowania o zasiłki rodzinne na rzecz uprawnionych osób. W wielu gminach zasiłek wraz z dodatkami przyznaje i wypłaca właśnie ośrodek pomocy społecznej (wydzielony dział świadczeń rodzinnych), któremu to zadanie zlecił urząd gminy lub miasta.

W przypadku wątpliwości dotyczących samotnego wychowywania dziecka może być przeprowadzony wywiad lub informacje te może przekazać ośrodek pomocy społecznej, o ile osoba ubiegająca się o świadczenie znajduje się pod jego opieką i w ciągu ostatnich 3 miesięcy był przeprowadzany rodzinny wywiad środowiskowy.

Uwaga: w przypadku wystąpienia zmian w liczbie członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, uzyskania dochodu lub w przypadku wystąpienia innych zmian mających wpływ na uprawnienia do zasiłku rodzinnego osoba zainteresowana jest zobowiązana do niezwłocznego powiadomienia o tym instytucji wypłacającej świadczenia rodzinne.

Na jednego członka rodziny przysługuje tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami (w zależności od uprawnień może przysługiwać jeden lub kilka dodatków).

Uprawnienia do zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ustala i wypłaca gmina lub ośrodek pomocy społecznej.

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami jest wypłacany nie później niż do ostatniego dnia miesiąca, za który zostało przyznane świadczenie. Jeżeli dokumenty zostaną złożone po 10 dniu miesiąca świadczenie za ten miesiąc zostanie wypłacone najpóźniej do ostatniego dnia następnego miesiąca.

Od każdej decyzji w sprawie zasiłku rodzinnego przysługuje odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Każda decyzja zawiera pouczenie, w którym podany jest organ, do którego służy odwołanie i termin, w którym to odwołanie można złożyć. Należy uważnie czytać pouczenia w tej sprawie i ściśle stosować się do zawartych w nich informacji.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., Nr 1456 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 223, poz. 1456);
3. Ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., Nr 13681, z późn. zm.)
4. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 3 stycznia 2013 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2013 r., Nr 3);
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2012 r., nr 959).

■ ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać będą:

- rodzicom (matka lub ojciec),
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoby opiekujące się dzieckiem, które wystąpiły do sądu o jego przysposobienie)
- osobom będącym rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności)

z tytułu rezygnacji z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem

legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności, zawierającym wskazania dotyczące konieczności:

- stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
 - stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- albo
- legitymującym się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (dot. osób powyżej 16 r.ż.).

Jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała przed ukończeniem 18-go roku życia lub w trakcie nauki w szkole (lub szkole wyższej), jednak nie później niż do ukończenia 25-go roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne NIE przysługuje jeżeli:

- osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,
- osoba wymagająca opieki:
 - pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - została umieszczona w rodzinie zastępczej z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny,
 - została umieszczona w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w nim z całodobowej opieki,
 - w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji została umieszczona w placówce zapewniającej całodobową opiekę (z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej) i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu,
- osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na to dziecko,
- osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie (*uwaga: oznacza to, że jeżeli np. matka przebywa na urlopie wychowawczym i opiekuje się młodszym, zdrowym dzieckiem i pobiera z tego tytułu dodatek do zasiłku rodzinnego, to ojciec nie może pobierać świadczenia pielęgnacyjnego na niepełnosprawne dziecko w rodzinie. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku, gdy na dwoje dzieci niepełnosprawnych każde z rodziców ubiegałoby się o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego*).

Od 1 stycznia 2010 r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Natomiast od 1 stycznia 2015 r. wysokość świadczenia pielęgnacyjnego **wynosi 1000 zł**.

Osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne spełniające nowe, obowiązujące od 1 stycznia 2013 r. warunki ustawowe, w okresie od kwietnia do grudnia 2013 r. mają również prawo do przyznawanego z urzędu **dodatku w wysokości 200 zł miesięcznie** na podstawie rządowego programu wspierania osób otrzymujących świadczenie pielęgnacyjne.

Łączna wysokość wsparcia dla osób otrzymujących obecnie świadczenie pielęgnacyjne **wynosi 1200 zł miesięcznie**.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o świadczenie pielęgnacyjne:

Do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń pielęgnacyjnych należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne,
- orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka,
- zaświadczenia lub oświadczenia o wysokości dochodów, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz.U.05.105.881) - są to te same dokumenty potwierdzające wysokość dochodu rodziny, które należy dołączyć w razie ubiegania się o zasiłki rodzinne i/lub dodatki do nich (np. zaświadczenie z Urzędu Skarbowego o wysokości

- dochodów uzyskanych przez członków rodziny),
- zaświadczenie placówki zapewniającej całodobową opiekę, w przypadku umieszczenia w niej dziecka, o liczbie dni w tygodniu, w których korzysta w niej z całodobowej opieki.

Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne lub osoby pobierającej to świadczenie wystąpią wątpliwości, co do okoliczności stanowiących podstawę udzielenia świadczenia, organ udzielający może przeprowadzić wywiad środowiskowy. W takim przypadku organ udzielający świadczenia może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej o udzielenie informacji o okolicznościach będących podstawą do wydania decyzji, jeżeli okoliczności te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej wniosku o udzielenie informacji. Brak jest podstaw prawnych do przeprowadzenia na potrzeby świadczeń rodzinnych rodzinnego wywiadu środowiskowego. Za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne opłacane są także składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne o ile nie jest zgłoszona do ubezpieczenia z innego tytułu (np. o ile nie zgłosi jej pracujący małżonek).

- **Gdzie ubiegać się o świadczenie?** ► Świadczenia rodzinne są przyznawane i wypłacane przez Urząd Gminy bądź Urząd Miasta. W niektórych gminach może być to także Ośrodek Pomocy Społecznej (wydział świadczeń rodzinnych). Zasilek pielęgnacyjny może być wypłacany przez OPS lub oddział ZUS.

Podstawa prawna:

Ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2006.139.992j.t.)
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne Rozporządzenie Rady (Dz. U. Nr 298, poz. 1769)
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasilek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz.U.2009.129.1058)

■ SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Specjalny zasilek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 i 1529) ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasilek opiekuńczy przysługiwać będzie wtedy, gdy:

- niepełnosprawność została stwierdzona czy nabyta po 25. roku życia lub związana jest np. z wiekiem osoby, nad którą trzeba sprawować opiekę.

Zasiłek przyznawany będzie rodzicom, ale tylko w przypadku, kiedy jedno z nich zrezygnowało z pracy zawodowej. Natomiast zasiłek nie będzie przysługiwał rodzicowi, który nigdy pracy nie podejmował. Otrzymywać go będą również inne osoby, na których ciąży obowiązek alimentacyjny i które zrezygnują z pracy w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad członkiem rodziny legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Specjalny zasiłek opiekuńczy wyniesie **520 zł** miesięcznie¹.

Zasiłek będzie uzależniony od kryterium dochodowego w wysokości **623 zł** miesięcznie²

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1) osoba sprawująca opiekę:

a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,

b) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów,

c) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego,

d) legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

2) osoba wymagająca opieki została umieszczona w rodzinie zastępczej z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotów wykonujących działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;

3) na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;

4) członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego;

5) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub prawo do świadczenia pielęgnacyjnego;

¹ przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 specjalnego zasiłku opiekuńczego za każdy dzień. Należną kwotę zasiłku zaokrągla się do 10 groszy w górę.

² łączny dochód dwóch rodzin: rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki, w przeliczeniu na osobę

6) na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o specjalny zasiłek opiekuńczy świadczenie:

Do wniosku o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o specjalny zasiłek opiekuńczy,
- orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka,
- zaświadczenia o dochodach, wszystkich domowników, w tym także zaświadczenie o dochodach osoby niepełnosprawnej nad którą sprawują opiekę
- zaświadczenie placówki zapewniającej całodobową opiekę, w przypadku umieszczenia w niej dziecka, o liczbie dni w tygodniu, w których korzysta w niej z całodobowej opieki.

Przy ustalaniu prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego obowiązkowe będzie przeprowadzanie wywiadu środowiskowego.

Za osobę pobierającą specjalny zasiłek opiekuńczy opłacane są także składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne o ile nie jest zgłoszona do ubezpieczenia z innego tytułu (np. o ile nie zgłosi jej pracujący mąż).

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2006.139.992 z późn.zm.), 2. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. 28 czerwca 2012r., poz.732), 3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2011 r., Nr 298, poz. 1769 z późn. zm.), 4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2009 r., Nr 129, poz. 1058), 5. Ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz. 1548).

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jeżeli chcesz korzystać z uprawnień i świadczeń przysługujących osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, Twoje dziecko powinno mieć wydane orzeczenie o niepełnosprawności (dla osób do 16 roku życia) lub orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

■ TRYB ORZEKANIA

Orzeczenia te są wydawane na wniosek osoby zainteresowanej (lub jej przedstawiciela prawnego) na określony czas, zazwyczaj na 2-3 lata (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może być wydane bezterminowo). Orzeczenia te wydają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (w miastach na prawach powiatu są to Miejskie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności). Aby otrzymać orzeczenie należy:

- złożyć do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wypełniony wniosek o wydanie orzeczenia,
- dołączyć do wniosku zaświadczenie lekarskie na określonym druku wypełnione przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba (wskazane jest, aby w przypadku osoby z autyzmem lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, był to lekarz psychiatra),
- dołączyć do wniosku kserokopię dokumentacji medycznej, wyników badań, konsultacji, opinie psychologiczne, opinie pedagogiczne (dokumenty odnoszące się do potwierdzenia stanu zdrowia). Druk wniosku i zaświadczenia lekarskiego można otrzymać w siedzibie zespołu orzekającego,
- orzeczenie wydawane jest po przeprowadzeniu oceny stanu zdrowia – osoba zainteresowana jest wzywana na posiedzenie składu orzekającego, jeżeli lekarz wystawiający zaświadczenie, stwierdzi, że jest w stanie stawić się.

Orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zawiera m.in. wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Orzeczenie jest decyzją administracyjną. Od negatywnej decyzji można się odwołać w terminie 14 dni od jej otrzymania.

W przypadku negatywnej decyzji drugiej instancji, można odwoływać się do Sądu Rejonowego, Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Drugą instancją w procesie orzekania to: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (to tam kierowane są odwołania od decyzji zespołów powiatowych).

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz o Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności można uzyskać w Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Starostwie Powiatu.

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu
ul. Wojska Polskiego 1, 82-300 Elbląg, tel./ fax (055) 232 74 26,
tel. (055) 233 70 01 wew. 2403

**Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu
Oddział Zamiejscowy w Olsztynie**
ul. Pstrowskiego 28 B, 10-602 Olsztyn, tel./ fax (089) 542 65 73

**Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu
Oddział Zamiejscowy w Ełku**
ul. Mickiewicza 15, 19-300 Ełk, tel./ fax (087) 621 36 77

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bartoszycach
ul. Pieniężnego 10A, 11-200 Bartoszyce tel. fax (089) 762 97 50 lub tel. 762 97 47

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Braniewie
ul. Plac Piłsudskiego 2, 14-500 Braniewo, tel./fax. (055) 644 29 55
<http://pcprbraniewo.pl/?cat=31>

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Działdowie
ul. Wł. Jagiełły 46 (023) 697-22-63

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu (powiat grodzki)
ul. Winna 9, 82-300 Elbląg , tel. (055) 235 97 88

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elblągu (powiat ziemski)
ul. Komeńskiego 40, ul. 82-300 Elbląg, (055) 232 73 18

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Ełku
ul. Kilińskiego 36, 19-300 Ełk, (087) 621 64 85

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Giżycku
ul. Smełka 5, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 38 79

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kętrzynie
ul. Daszyńskiego 30, 11-400 Kętrzyn, te. (089) 751 14 12

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Mrągowie
ul. Warszawska 53, 11-700 Mrągowo, tel. (089) 743 33 60
<http://www.pcpr.powiat.mragowo.pl/>

**Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Mieście
Lubawskim**
ul. Grunwaldzka 3, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, tel. (056) 474 31 96

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Olsztynie
Plac Bema 5, 10-516 Olsztyn, tel. (089) 523 28 04, 523 28 05, fax (089) 523 28 07
http://pcpr-powiatolsztynski.pl/index.php?show=page_unlike&id=72

Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Olsztynie
ul. Prosta 23a, 10-028 Olsztyn, tel. (089) 535 25 59

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Ostródzie
ul. Kościuszki 2, 14-100 Ostróda, tel. (089) 642 73 88
http://www.pcpr.ostroda.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=94&Itemid=55

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Szczytnie
ul. Wielbarska 4, 12-100 Szczytno, tel. (089) 623-11-69

■ LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Jeżeli jest już wydane orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, możesz postarać się o legitymację osoby niepełnosprawnej. Legitymację wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Legitymacja uprawnia m.in. do korzystania z ulgowych przejazdów PKP i PKS (78% ulga w przejazdach na leczenie i rehabilitację, w tym na turnusy rehabilitacyjne).

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.)
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., nr 17, poz. 162),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 1328).

■ ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ

Zasady przyznawania ulg na przejazdy komunikacją lokalną (gminną, miejską) określają przepisy lokalne – uchwała Rady Gminy/ Miasta. Oznacza to, że w poszczególnych gminach, miastach obowiązujące przepisy są inne.

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, jakie ulgi przysługują osobom niepełnosprawnym w przejazdach komunikacją lokalną w danej gminie, można uzyskać u przewoźnika (np. zakład transportu miejskiego) lub przeczytać w regulaminie przewozów środkami komunikacji gminnej.

Na stronie internetowej Zarządu Komunikacji Miejskiej w **Elblągu** umieszczona jest informacja o taryfach przewozowych osób niepełnosprawnych:

<http://www.zkm.elblag.com.pl/info/uprawnienia.html>

Informacja dotycząca osób uprawnionych do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej w **Olsztynie** znajduje się na stronie:

http://edzienniki.olsztyn.uw.gov.pl/WDU_N/2011/95/Dz._U._Nr_95.pdf

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

■ TURNUS REHABILITACYJNY

Jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Celem turnusu jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników m.in. przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Osoba niepełnosprawna (posiadająca stosowne orzeczenie) może ubiegać się o dofinansowanie do turnusu pod warunkiem, że:

- zostanie skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod opieką którego się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę,
- nie będzie pełniła funkcji członka kadry na tym turnusie, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
- złoży oświadczenie o wysokości osiągniętych dochodów,
- zobowiąże się do przedstawienia na turnusie, podczas pierwszego badania lekarskiego, informacji stanie zdrowia, sporządzonej nie wcześniej niż na 3 mies. przed datą rozpoczęcia turnusu, wystawionej przez lekarza, pod którego opieką obecnie się znajduje.

O dofinansowanie do udziału w turnusie może także ubiegać się opiekun osoby niepełnosprawnej. W przypadku starań o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie brane są pod uwagę dochody. Przeciętny miesięczny dochód, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie powinien przekraczać kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym.

Istnieje możliwość otrzymania dofinansowania w sytuacji przekroczenia kryterium dochodowego, ale wówczas kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony. Wniosek o dofinansowanie składa się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

- **Gdzie szukać informacji?** ►► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Ogólnokrajowy rejestr ośrodków uprawnionych do organizowania turnusów rehabilitacyjnych oraz niezbędne informacje i druki wniosków można na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:

<https://empatia.mpips.gov.pl/web/piu/dla-swiadczeniobiorcow/turnusy/wyszukiwarka-osrodkow>

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r., nr 230, poz. 1694).*

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach

ul. Pieniężnego 10a, 11-200 Bartoszyce, tel./ fax (089) 762 97 50, tel. (089) 762 97 51

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie

Plac Piłsudskiego 2, 14-500 Braniewo, tel./ fax (055) 644-29-55

e-mail: pcpr@pcprbraniewo.pl, pcprbraniewo@o2.pl

<http://www.pcprbraniewo.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie

ul. Lidzbarska 31, 13-200 Działdowo, tel. (023) 698 01 30

e-mail: pcpr@dzialdowo.starostwo.gov.pl

<http://pcpr.dzialdowo.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elblągu

ul. Komeńskiego 40, 82-300 Elbląg, tel. (055) 233 71 43, tel./ fax (055) 233 62 82

email: pcpr14@elblag.home.pl

<http://pcpr.bip.powiat.elblag.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Elku

ul. Piłsudskiego 5, 19-300 Ełk, tel./ fax (087) 621 15 50

e-mail: pcpr@powiat.elk.pl

<http://www.pcpr.elk.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku

ul. Smętka 5, 11-500 Giżycko, tel./ fax (087) 429 10 89

e-mail: sekretariat (@) pcprgizycko.pl

<http://pcpr-gizycko.lo.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi

ul. Jaćwieska 14a, 19-500 Gołdap, tel. (087) 615 24 73, fax (087) 615 24 72

e-mail: pcprgoldap@op.pl

<http://www.pcprgoldap.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie

ul. Andersa 12, 14-200 Iława, tel. (089) 649 04 50, fax (089) 649 04 51

e-mail: sekretariat@pcprilawa.pl

<http://pcprilawa.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie

ul. Poczтовая 9, 11-400 Kętrzyn, tel./ fax (089) 751 09 00

e-mail: dyrektor@pcprketrzyn.pl

<http://www.pcprketrzyn.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mragowie

ul. Warszawska 53, 11-700 Mragowo, tel. (089) 743 33 60, 743 33 61, fax (089) 743 33 70

e-mail: pcpr@powiat.mragowo.pl

<http://www.pcpr.powiat.mragowo.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy

ul. Traugutta 13, 13-100 Nidzica, tel./ fax (089) 6254428

e-mail: pcprnidzica@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim
ul. Grunwaldzka 3, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, tel. (056) 474 31 96, 472 56 00

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
ul. Gołdapska 23, 19-400 Olecko, tel. (087) 520 34 30, fax (087) 520 47 20
e-mail: pcpr@powiat.olecko.pl
www.pcpr.powiat.olecko.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie
Pl. Bema 5, 10-516 Olsztyn, tel. (089) 523 28 00, fax (089) 523 28 02
e-mail: pcpr@powiat-olsztynski.pl
www.pcpr-powiatolsztynski.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie
ul. Jana III Sobieskiego 5, 14-100 Ostróda, tel. (089) 642 98 85 do 90
e-mail: sekretariat@pcpr.ostroda.pl
<http://www.pcpr.ostroda.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz
ul. Piaskowa 2, 12-200 Pisz, tel. (087) 424 1138, fax (087) 424 11 39
e-mail: pcpr@powiat.pisz.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie
ul. Konopnickiej 70, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 97 10
e-mail: pcprszczytno@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie
ul. Gen. J. Bema 16A, 11-600 Węgorzewo, tel./ fax (087) 427 06 43
e-mail: pcpr.wegorzewo@op.pl, pcpr_wegorzewo@wp.pl
www.pcprwegorzewo.esite.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elblągu
ul. Winna 9, 82-300 Elbląg, tel. (055) 230 60 00, fax (055) 230 60 02
e-mail: mops@mops.elblag.pl
www.mops.elblag.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie
Al. Piłsudskiego 61a, 10-449 Olsztyn, tel. (059) 534 04 14, tel./ fax (059) 534 05 38
e-mail: biuro@mopsolsztyn.pl
www.mops.olsztyn.prv.pl

■ DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie mogą starać się o dofinansowanie zakupu sprzętu mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz technicznych. Nie ma określonej listy tych sprzętów. Przez bariery techniczne należy rozumieć bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja bariery technicznej powinna powodować sprawniejsze działanie takiej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym. Przez bariery w komunikowaniu się należy rozumieć ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Likwidacja bariery w komunikowaniu się ma powodować umożliwienie osobie niepełnosprawnej sprawniejsze i bardziej swobodne porozumiewanie się oraz przekazywanie informacji.

Wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się oraz technicznych wynosi do 80% kosztów tego przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Dofinansowanie na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych może być przyznawane raz na trzy lata.

O dofinansowanie to mogą ubiegać się osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, stopniem niepełnosprawności. Dofinansowanie przyznaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR). Tam też można otrzymać i złożyć stosowny wniosek.

■ Gdzie szukać informacji? ►► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 czerwca 2002 r.
w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002 r., nr 96, poz. 861 z późn. zm.).*

VII. WSPARCIE DLA DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

Osoby dorosłe z autyzmem
lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
które zakończyły edukację
(maksymalnie mogą uczyć się do 24 r.ż.)
nie mają obecnie dostatecznego dostępu
do zróżnicowanych ofert
w zakresie dziennej aktywności
czy aktywizacji społecznej i zawodowej.

Rodzice mogą poszukiwać miejsca w następujących placówkach:

■ ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

W ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS), które są przeznaczone dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to zazwyczaj dzienne ośrodki wsparcia, choć mogą także funkcjonować jako ośrodki całonocne, okresowego pobytu. W większości są prowadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, rzadziej przez organizacje pozarządowe.

ŚDS są ukierunkowane na podtrzymanie umiejętności życiowych uczestników zajęć oraz ich rozwój, działania zmierzające do poprawy funkcjonowania i jakości życia poprzez rozwijanie umiejętności, zdolności i zainteresowań.

Podstawa prawna:

Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2009.175.1362 j.t.).

- **Gdzie szukać informacji?** ► O tym, czy w Twojej miejscowości funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, możesz dowiedzieć się w Ośrodku Pomocy Społecznej,
Wydziale Polityki Społecznej w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim
Al. Marsz. J. Piłsudskiego 7/9, 10-575 Olsztyn, tel. (089) 523 27 70, fax (089) 523 22 59
e-mail: sekrps@uw.olsztyn.pl

Elbląg

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Elblągu

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Saperów 14 d, 82-300 Elbląg, tel. (055) 233 75 93, 643 97 77

e-mail: psouu.elblag@elblag.com.pl, zk.elblag@psouu.org.pl

<http://www.psouu.elblag.com.pl>

Środowiskowy Dom Samopomocy

Przeźmark 5, 82-310 Elbląg, tel. (055) 231 28 47

e-mail: dpskrokus@interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Winna 9, 82-300 Elbląg, tel. (055) 235 11 23

e-mail: sds-winna@wp.pl

Elbląskie Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. Św. Łazarza „Lazarus”

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Skrzydlata 15a, 82-300 Elbląg, tel. (55) 642 70 05

e-mail: lazaruselblag@poczta.onet.pl

<http://www.lazarus.elblag.com.pl/>

Olsztyn

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Knośły 3/5, 10-015 Olsztyn, tel./ fax (089) 534 05 38

www.mops.olsztyn.prv.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy „Wyspa”

ul. Wyspiańskiego 2, 10-287 Olsztyn, tel. (089) 521 04 48

e-mail: sds wyspa@o2.pl

www.mops.olsztyn.prv.pl

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Olsztynie

<http://www.psouu.olsztyn.pl/criw/index.php/>

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Siewna 78, 10-831 Olsztyn, tel. (089) 721 11 01

<http://www.psouu.olsztyn.pl/criw/page/show/1234887756>

Środowiskowy Dom Samopomocy „Dworek”

ul. Królowej Jadwigi 4, 10-123 Olsztyn, tel. (089) 527 07 53

www.mops.olsztyn.prv.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Paukszty 57, 10-685 Olsztyn, tel. (089) 542 89 13

e-mail: omrolszty@wp.pl

powiat bartoszycki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Pieniężnego 10A, 11-200 Bartoszyce, tel. (089) 762 97 83, (089) 762 97 81
e-mail: sds.mops.bartoszyce@poczta.internetdsl.pl

powiat braniewski

Środowiskowy Dom Samopomocy „Bajka”

ul. Sienkiewicza 2, 14-520 Pieniężno, tel. (055) 243 64 56, fax (055) 243 00 42
e-mail: mgopspieniezno@interia.pl

powiat działdowski

Działdowskie Centrum Caritas im. Abp. A. J. Nowowiejskiego

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Księżodworska 23, 13-200 Działdowo, tel. (023) 697 27 63, 697 27 04,
fax (023) 697 28 55
e-mail: dzialdowo@caritas.pl
www.dzialdowo.caritas.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Jeleńska 26, 13-230 Lidzbark Welski, tel.(023) 696 15 06
e-mail: mopslidzbark@wp.pl

powiat elbląski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Gronowska 4, 82-331 Jegłownik, tel. (055) 236 25 54, 231 24 37
e-mail: sdsjeglownik@o2.pl

powiat ełcki

Środowiskowy Dom Samopomocy "Tęczowy Dom"

(prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Misjonarek)

ul. Kilińskiego 2, 19-300 Ełk, tel. (087) 610 20 39, fax (087) 621 34 74
e-mail: sds.elk@wp.pl, tdom@eol.pl
www.teczowydom.elk.pl

powiat giżycki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Warszawska 31, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 12 57
e-mail: brasima@wp.pl
www.dps-gizycko.pl/sds.html

**Ryńskie Stowarzyszenie Integracji Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych
Rysipon - "Dar Serca"**

ul. Mazurska 7/3, 11-520 Ryn, tel. (087) 421 85 17
http://www.rysipon.free.ngo.pl/_/

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Konrada Wallenroda 4, 11-520 Ryn, tel./ fax (087) 421 80 86
e-mail: wtzryn@wp.pl
http://www.rysipon.free.ngo.pl/_/strona/SDS.htm

powiat ławski

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Wyszyńskiego 2A, 14-200 Ława, tel./ fax (089) 648 39 43
e-mail: psdsilawa@wp.pl
<http://www.psdsilawa.infowm.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kupnera 18, 14-260 Lubawa, tel./ fax (089) 645 26 70
e-mail: mopslubawa@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kościelna 1, 14-240 Susz, tel./ fax (055) 278 91 03
e-mail: sds_susz@wp.pl
<http://www.sdssusz.pl/>

powiat lidzbarski

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Wierzbickiego 3A, 11-100 Lidzbark Warmiński, tel. (089) 767 01 30
e-mail: psds@poczta.onet.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Góreckiego 7, 11-100 Lidzbark Warmiński, tel. (089) 767 24 97, fax (089) 767 80 53
fax (089) 767 80 42
e-mail: mopslidzbarkwarminski@wp.pl

Caritas Archidiecezji Przemysko-Warszawskiej

Środowiskowy Dom Samopomocy „Sielanka”

Henrykowo, 11-130 Orneta, tel./ fax (055) 242 27 17,
tel. kom. 0 604 480 398
e-mail: sds_henrykowo@wp.pl, efkatom@interia.pl

powiat mragowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Królewiecka 34, 11-700 Mragowo, tel. (089) 741 22 12
e-mail: sds.mragowo@wp.pl
www.sdsmragowo.yoyo.pl

powiat nidzicki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Nidzicy

ul. Krzywa 9, 13-100 Nidzica, tel./ fax (089) 625 21 53

e-mail: psouu_nidzica@poczta.fm

http://www.psouu-nidzica.free.ngo.pl/_/

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Młynarska 12, 13-100 Nidzica, tel. (089) 625 33 76

e-mail: sds_nidzica@onet.eu

<http://www.psouu-nidzica.free.ngo.pl/sds.html>

powiat nowomiejski

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Korczaka 4, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, tel./ fax (056) 474 49 32

e-mail: psds99@wp.pl

powiat olecki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kościuszki 29, 19-420 Kowale Oleckie, tel. (087) 610 01 69

e-mail: sds.kowaleoleckie@op.pl

www.gopskowale.hekko.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Armii Krajowej 26, 19-400 Olecko, tel. (087) 520 33 85

e-mail: dacnadziejeolecko@wp.pl

<http://ce-olecko.edupage.org/text6/>

powiat ostródzki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Ostródzie

ul. Grunwaldzka 19A, 14-100 Ostróda, tel./ fax (089) 646 49 29, 642 20 93

e-mail: zk.ostroda@psouu.org.pl

<http://ostroda.psouu.org.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy

tel. (089) 646 49 29 w. 110

e-mail: psds-aneta.lis@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. 11-go Listopada 25, 14-100 Ostróda, tel. (089) 646 93 34

<http://mops.ostroda.pl/index.php/70-osrodkiwsparcia/osrodkiwsparcia/117-informacja-osrodowiskowym-domu-samopomocy-w-ostrodzie>

powiat piski

Środowiskowy Dom Samopomocy Parafii Ewangelicko–Augsburskiej

Pl. Daszyńskiego 12a, 12-200 Pisz, tel./ fax (087) 423 22 80, tel. kierownik: 0 502 773 163

e-mail: sdspisz@luteranie.pl

<http://www.sds-pisz.pl/www/>

**Środowiskowy Dom Samopomocy Parafii Ewangelicko-Augsburskiej
w Mikołajkach**

Ukta 31, 12-220 Ruciane Nida, tel. (087) 425 71 64, fax (087) 425 71 36
e-mail: sds-ukta@wp.pl
http://www.bip.powiat.pisz.pl/index.php?wiad=4839

powiat szczycieński

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Wielbarska 4, 12-100 Szczytno, tel./ fax (089) 624 22 35
e-mail: Sds-szczytno@wp.pl

**Środowiskowy Dom Samopomocy w Szczytnie
Filia im. Jerzego Lanca w Piasutnie**

Piasutno 63, 12-140 Świątajno, tel./ fax (089) 621 02 55
e-mail: sds.piasutno@wp.pl
http://www.dpsszczytno.pl/index.php?show=29

■ **WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ**

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) jest dla osób niepełnosprawnych, które ukończyły już edukację, miejscem rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie uzyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być organizowane m.in. przez organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia).

Uczestnikami WTZ mogą być jedynie osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności oraz z zaznaczonym w tym orzeczeniu wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii.

Efekty aktywizacji zawodowej i społecznej powinny być oceniane nie rzadziej niż co 3 lata. Z założenia terapia zajęciowa i rehabilitacja w warsztatach powinny przygotowywać osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 marca 2004 r.
w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r., nr 63, poz. 587).*

Elbląg

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Władysławowo 4, 82-300 Elbląg, tel. (055) 232 87 07
e-mail: dpskrokus@interia.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Warsztat Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia Tacy Sami

ul. Beniowskiego 68, 82-300 Elbląg, tel. (055) 641 04 74
e-mail: beniowskiego@wp.pl
www.wtzbieniowskiego.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Fundacja Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym Matki Teresy z Kalkuty

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Saperów 14f, 82-300 Elbląg, tel. (055) 643 96 00

e-mail: wtzpracownia@op.pl

www.wtzsaperow14f.elblag.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym

Koło w Elblągu

e-mail: psouu.elblag@elblag.com.pl

www.psouu.elblag.com.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Saperów 14d, 82-300 Elbląg, tel. (055) 233 75 93

e-mail: zk.elblag@psouu.org.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Olsztyn

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym

Koło w Olsztynie

<http://www.psouu.olsztyn.pl/criw/index.php/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Traktorowa 35, 10-828 Olsztyn, tel. (089) 527 80 62, fax (089) 527 80 61

e-mail: wtz@psouu.olsztyn.pl

<http://www.psouu.olsztyn.pl/wtz/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Stowarzyszenie Wspomagania Rozwoju Dzieci w Olsztynie

Warsztaty Terapii Zajęciowej

ul. Bałtycka 45, 10-175 Olsztyn, tel./ fax (089) 527 05 63, tel. (089) 523 92 34

e-mail: wtz@wtz.olsztyn.pl

www.wtz.olsztyn.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat bartoszycki

Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych /SION/ w Bartoszcach

ul. Bema 51a, 11-200 Bartoszyce, tel./ fax (089) 764 04 77

e-mail: sionbartoszyce@wp.pl

<http://www.sionbartoszyce.pl>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Bema 51a, 11-200 Bartoszyce, tel. (089) 764 04 77

e-mail: sionbartoszyce@wp.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat działdowski

Koło Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Działdowie

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Marii Skłodowskiej-Curie 20, 13-200 Działdowo, tel./ fax (023) 697 76 27 wew. 22,
tel. (023) 697 21 76
e-mail: wtz.dzialdowo@psouu.org.pl
www.psouudzialdowo.org

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat elbląski

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Szpitalna 2, 82-340 Tolkmicko, tel. (055) 231 61 63 wew. 31
e-mail: dpstol@wp.pl
<http://www.wtztolkmicko.pl/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną

powiat ełcki

Warsztat Terapii Zajęciowej

przy Katolickim Stowarzyszeniu Niepełnosprawnych Diecezji Ełckiej

ul. Kolejowa 31, skr. poczt. 97, 19-300 Ełk, tel./ fax (087) 610 44 66
e-mail: terapiawtz@wp.pl
<http://www.wtzelk.elk.pl/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat giżycki

Ryńskie Stowarzyszenie Integracji Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Rysipon - "Dar Serca"

ul. Mazurska 7/3, 11-520 Ryn, tel. (087) 421 85 17
http://www.rysipon.free.ngo.pl/_/

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Konrada Wallenroda 4, 11-520 Ryn, tel./ fax (087) 421 80 86
e-mail: wtzryn@wp.pl
http://www.rysipon.free.ngo.pl/_/strona/WTZ.htm

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku

Warsztat Terapii Zajęciowej

Siedliska 46, 11-510 Wydminy, tel./ fax (087) 420 91 10
e-mail: wtz.gizycko@psouugizycko.org.pl
http://mazury.info.pl/psouu/psouu_wtz.html

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat gołdapski

Warsztat Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Ełckiej

ul. Przytorowa 5, 19-500 Gołdap, tel. (087) 615 48 18

e-mail: wtzgoldap@op.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat iławski

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. 1-go Maja 5a, 14-200 Iława, tel./ fax (089) 649 79 49

e-mail: wtz.ilawa@psouu.org.pl

<http://www.psouu.ilawa.pl/warsztat-terapii-zajeciowej/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kupnera 18, 14-240 Lubawa, tel. (089) 645 27 96

e-mail: wtzlubawa@wtzlubawa.org

<http://snroa.lubawa.pl/>

Uwaga: WTZ dla osób niepełnosprawnych ruchowo.

Stowarzyszenie Rozwoju i Przedsiębiorczości Ziemi Suskiej w Suszu

ul. Wybickiego 6, 14-240 Susz, tel. (055) 278 69 00, 278 60 15 wew. 41

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Piastowska 37, 14-240 Susz, tel. (055) 278 69 00

e-mail: wtzsusz@wp.pl

www.wtzsusz.blog.onet.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat kętrzyński

Mazurskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Budowlana 5, 11-400 Kętrzyn, tel. (089) 752 23 78, 0 694 474 862

e-mail: wtz@wtzkeczyn.pl

<http://www.wtzkeczyn.pl/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat mragowski

Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Mikołajkach

ul. Kolejowa 13, 11-730 Mikołajki, tel (087) 421 50 75

<http://www.psouumikolajki.mazury.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kolejowa 13, 11-730 Mikołajki, tel. (087) 421 99 80

e-mail: zk.mikolajki@psouu.org.pl

www.wtzmikolajki.mazury.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat nidzicki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Nidzicy

ul. Krzywa 9, 13-100 Nidzica, tel./ fax (089) 625 21 53

e-mail: psouu_nidzica@poczta.fm

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat nowomiejski

Warsztat Terapii Zajęciowej im. Jana Pawła II

ul. Grunwaldzka 35, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, tel. (056) 474 28 55,

fax (056) 472 57 31

e-mail: wtznml@o2.pl

<http://wtznml.livenet.pl/kontakt/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat olecki

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kopernika 6, 19-400 Olecko, tel. (087) 520 49 45

e-mail: e-mail: wtzmn@op.pl

www.wtz.olecko.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat ostródzki

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Ostródzie

ul. Grunwaldzka 19A, 14-100 Ostróda, tel./ fax (089) 646 49 29, 642 20 93

e-mail: zk.ostroda@psouu.org.pl

<http://ostroda.psouu.org.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

e-mail: wtz.ostroda@psouu.org.pl

<http://psouu.vizz.pl/wtzostroda/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Okręgowy

Warsztat Terapii Zajęciowej

Plac Jana Pawła II 1, 14-300 Morąg, tel. (089) 757 63 60

e-mail: tpdmorag@wp.pl

<http://www.tpdmorag.org.pl/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat olsztyński

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Garnizonowa 20, 11-040 Dobre Miasto, tel. (089) 615 37 47
e-mail: zk.dobremiasto@psouu.org.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu

ul. Gdańska 1, 11-300 Biskupiec, tel. (089) 715 42 01, 676 42 01
e-mail: psouu_biskupiec@o2.pl
<http://www.psouubiskupiec.pl/index.html>

Warsztat Terapii Zajęciowej

<http://www.psouubiskupiec.pl/wtz.html>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Stowarzyszenie Na Rzecz osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin w Olsztynku

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Ostródzka 4c, 11-015 Olsztynek, tel./ fax (089) 519 25 75
e-mail: wtzolsztynek@wp.pl
<http://wtzolsztynek.idsl.pl/>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat piski

Stowarzyszenie „Przymierze – Ziemia Piska”

Warsztat Terapii Zajęciowej

Pl. Daszyńskiego 11a, 12-200 Pisz, tel./ fax (087) 424 05 14
e-mail: wtz@ziemiapiska.free.ngo.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat lidzbarski

Orneckie Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Przemysłowa 14, 11-130 Orneta, tel./ fax (055) 242 13 83
e-mail: wtz-oswon@neostrada.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

Caritas Archidiecezji Przemysko-Warszawskiej w Henrykowie

Warsztat Terapii Zajęciowej

Hendrykowo 7, 11-130 Orneta, tel. (055) 242 34 06
<http://www.przemysl-warszawa.caritas.pl/WTZ.html>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat szczycieński

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Wielbarska 4, 12-100 Szczytno, tel. (089) 624 21 88

e-mail: prol/wtz@wp.pl

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

powiat węgorzewski

Warsztaty Terapii Zajęciowej

przy Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych „EMPATIA” w Węgorzewie

Olszewo Węgorzewskie 1, 11-606 Budry, tel. (087) 437 72 79

e-mail: wtzolszewo@op.pl

<http://wtz.olszewo.prv.pl/historia.html>

Uwaga: WTZ dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dot. Warsztatów Terapii Zajęciowej w Twojej gminie, powiecie można znaleźć w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Ośrodku Pomocy Społecznej.

■ ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

W zakładzie aktywności zawodowej (ZAZ) zatrudnia się osoby niepełnosprawne z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach, do których można zwrócić się o pomoc. Zakład aktywności może być utworzony przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie.

Olsztyn

Zakład Aktywności Zawodowej

ul. Paukszty 57, 10-685 Olsztyn, tel. (089) 542 89 17, 542 89 13, fax (089) 542 88 02
e-mail: omrolszty@wp.pl
www.zazolsztyn.cba.pl

powiat elbląski

Zakład Aktywności Zawodowej

Kamionek Wielki 82, 82-340 Tolkmicko, tel./ fax(055) 231 37 26, tel. (055) 231 37 67
e-mail: zaz@kamionekwielki.com.pl
www.zaz.kamionekwielki.com.pl

powiat giżycki

Zakład Aktywności Zawodowej

ul. 1-go Maja 30, 11-500 Giżycko, tel./ fax (087) 429 36 64
e-mail: zaz@mazury.info.pl
www.zaz.mazury.info.pl

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby w zakresie pomocy osobom z autyzmem i ich rodzinom, powstają organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia). Bardzo często zakładają je rodzice dzieci czy młodych osób z autyzmem lub profesjonalści. Stowarzyszenia i fundacje utrzymują się m.in. z pieniędzy przekazywanych przez grantodawców – realizują projekty, w ramach których okresowo podejmowane są różnorodne działania (np. zajęcia dla dzieci, grupy wsparcia, poradnictwo prowadzone przez okres 12 miesięcy).

Organizacje prowadzą często grupy wsparcia, grupy samopomocowe, zajęcia specjalistyczne dla osób z autyzmem. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach gdzie można zwrócić się o pomoc.

■ Spis organizacji w województwie warmińsko-mazurskim

Bartoszyce

Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych /SION/ w Bartoszycach

ul. Bema 51a, 11-200 Bartoszyce, tel./ fax (089) 764 04 77

e-mail: sionbartoszyce@wp.pl

<http://www.sionbartoszyce.pl>

Giżycko

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku

ul. Dąbrowskiego 15, 11-500 Giżycko, tel. (087) 428 24 73, 428 24 22

e-mail: zk.gizycko@psouugizycko.org.pl

http://mazury.info.pl/psouu/strona_psouu_0.htm

<http://www.psouugizycko.org.pl/>

Stowarzyszenie prowadzi:

Poradnię Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży

Olsztyn

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym i Osobom o Podobnych Zaburzeniach w Rozwoju

ul. Jarocka 51/ 1, 10-699 Olsztyn, tel. (089) 678 14 79,

0 600 066 742 – Jerzy Michno -Przewodniczący Stowarzyszenia

e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl , jm@ols.vectranet.pl

Stowarzyszenie prowadzi:

Zespół Placówek Edukacyjnych

ul. Edwarda Turowskiego 1, 10-685 Olsztyn, tel. (089) 538 92 50, fax (089) 538 92 51

e-mail: sekretariat@zpe.olsztyn.pl

<http://www.zpe.olsztyn.pl/>

**Więcej informacji na temat świadczeń i uprawnień dla osób z autyzmem i ich rodzin
mogą Państwo uzyskać**

w Ośrodku Informacyjno-Prawnym Fundacji SYNAPSIS

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa, tel. (022) 825 01 34

e-mail: poradnictwo@synapsis.waw.pl

www.synapsis.org.pl

Skargi na łamanie praw dziecka przyjmuje:

Biuro Rzecznika Praw Dziecka

ul. Przemysłowa 30/32

00-450 Warszawa

tel. (022) 583 66 00,

fax (022) 583 66 96

e-mail: rpd@brpd.gov.pl

<http://www.brpd.gov.pl/>

Biuro jest czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 08.15 - 16.15